

Oglasi, pripisani i/ili tabaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglašje i/ili se naplatom ili položnicom poštu, štamparice, u Beču na administraciju lista u Pulj.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Ko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se nepleća poštarina, ako se izvana napiše «Reklamacija».

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

«Slogom rastu male stvari, a neologu sve pokvari». Narodna poslova.

Izlazi svakog četvrtka u 11 sati prije podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani netiskaju, a ne-frankirani neprimaju.

Predplata s poštarinom stoji: 10 K u obće, 1 na godinu 4 K za seljake, 2 na godinu ili K 5 — odn. K 2 — na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Pojedini broj stoji 10 h. koli u Pulj, toli i izvan iste.

Uredništvo se nalazi u ulici Giulia br. 5 te prima stranke osim nedjelje i svetka svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Odgovorni urednik i izdavatelj Stjepo Gjivić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Pulj. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Viesti iz metropole hrvatske.

Zagreb, konac veljače 1900.

Piše: A. K. —

(Osvrt. — Operna pjevačica Blaženka Kernic. — Korzo. — Hrv. sabor. — Rieka. — Matica Hrvatska. — Vrieme.)

Kad sam se zadnji put javio u ovom našem plemenitom i jedinom hrvatskom listu za Istru, bilo je negdje početkom proljeća 1898. Malo poslije toga otišao sam u Beč i proboravio tamo eva do nedavna. Da se dično „Našoj Slogi“ u tom razdoblju redovitim svojim dopisima javljam: nisam držao: shodnim i to s toga, jer prvo: politički, društveni, kulturni i drugi život u Beču toli je bujan i raznovrstan a i raznobojan, da bi čovjek trebao mnogo i mnogo dopisa, da odašalje u ovo naše dično glasilo, da bar donekle prikaže odraz onih dojmova, što udaraju u oči, u pamet, u razum . . . a dično ovo naše glasilo ne bi na žalost moglo uz najbolju volju te sve dojmove uvrstiti, jer nije dnevnik, jer izlazi tek na osmicu i to u malom formatu. Drugi — možda još glavniji — razlog taj je, što držim, da istarskoga Hrvata i ne može da tako zanima ovo velegradsko trvanje, one borbe . . . bilo kulturne, bilo društvene, bilo političke . . . A to s toga ne, jer Beč nije središte našega narodnoga hrvatskoga života . . . već je to središte, naš bieli Zagreb, metropola svih Hrvata, iz koga tek treba da sipju što zarbe vārnice misli, poštara, nastojanja u svim područjima narodnoga hrvatskoga života: te iskre, te vārnice treba da se razasipju po svim krajevima, gdje žive Hrvati, dakle i u Istru. Jer sam sad opet na rodjenoj grudi u Zagrebu, u tom kulturnom i političkom središtu svih Hrvata —, eto me k Vama, da i ove godine odpočnem i nastojim prijašnje svoje „Viesti“ pod gornjim naslovom: — a Vi, dobri gosp. uredniče, izvinite — ako je moguće, moj gotovo dvogodišnji muk. . .

Zadnjih je dana slavila riedko slavije u Zagrebu Hrvatica, što dično prinosi hrv. svoje umieće stranim svetom, gdje. Blaženka K. Kernic, dvorska pjevačica. Pjevala je ovdje četiri put u operi hrvatskoj; svaki put u dubkom puno kazalište, kao ono pred 2 godine glasovila joj kolegica — Milka Trnin. Ova cijama, slaviju nije bilo kraja, dok je boravila u našoj sredini. Pravo i jest, da svoje domaće diete naš grad obasipje slavom, harnošetū, cviećem, lovor-viencima, pjesmama, uzklieima, kud se je u stranom svijetu (imenito u Njemačkoj) znala ona

svojim ljubkim slavuljevim pjevom tako odlično izticali, a da pri tom nije zaboravila, da je rođena na hrvatskoj grudi i da tu svoju grudu vazda — jednako s Milkom Trninom — izliče i njom se ponosi. To, i opet to podaje njenom umjeću, njenom divnom glasu, izvršnoj školi i riedkoj pozorišnoj vještini te kratnom joj glasu — dvostruku vrijednost. . . . Steta samo, što i ona, kao i Trnina, mora da svoje vrline, znanje, talentat i vještinu daje na užitak stranom svijetu, mjesto da se sunča na toplim grudima prave svoje hrvatske matere! Čovjek se mora mnogo put da bolno pita: — „Za što se baš kod nas Hrvata mora toli često obistiniti stara ona rieč psalmistova: Nitko ne može da bude prorokom u svojoj domovini. . . .“

Pjevala je dična gošća i u korist hrv. akademičke mladeži na koncertu njenom, te je u velike pomogla sjajnomu uspjehu koji u moralnom, toli u materijalnom pogledu. A i sveučilišna mladež joj se pošteno odužila na toj poštvenosti dijlem cijelog gostovanja, a imenito kod oprosta. Na polazku u Monakov, reče, da će se skoro vratiti u svoj bieli, topli Zagreb na duže gostovanje — a i mi to od srca želimo. Ta Svoje nam je ipak milije od mā koga tudjega — uz iste sposobnosti — a osobito, kad je to „Svoje“ steklo svjetski glas u tudjini, svagdje, gdje se pojavilo. . . .

U Zagrebu činile se ovo zadnjih dana silne pripreme za t. zv. pokladni korzo. Kad sam prošle godine doba boravio u Beču, nisam vidio nikakova korza. U samom t. zv. pravom Beču i nema ga, tamo se za pokladni utorak na ulici i ne zna (a ipak je to velegrad, i te kakav!) tek-vani u bivšem predgrađu (i to samo u jednom) donekle se još drži taj stari običaj, nu u maloj, neznačajnoj slici. Sjeverniji krajevi naše monarhije nemaju za to smisla, a meni se čini to i opravdano. . . . Nu ovdje želim, da nešto nadovežem. Ja bih rekao, da i u naš Hrvata taj rimskoitalski (a danas osobito, talijanski) običaj nema pravoga smisla, a gotovo ne u Zagrebu, gdje je zadnjih godina skoro bio i zamro. Ove se godine opet sve uzurbalo za nj. A čemu, molim ja Vas! Ono, što je korzo u primorskim krajevima n. pr. u Dalmaciji, Trstu, Rieci, pa u Italiji: toga i takvoga korza ne može u nas da bude. Mi smo suviše ozbiljni za to, nema tuj one prave živosti, onoga duha, one vreve, onih pokladnih krpnih i sitnih šala, pošalica i raznih „šalakurija“, nema ništa tomu sličnoga. . . . S druge opet strane taj luksus mnogo, vrlo mnogo stoji. . . . Ta imademo mi, Bogu hvala, mnogo i preunogo tih svakakvih pokladnih zabava, veselica javnih i privatnih, plesova, koncerata, piknika i Bog te pitaj što sve ne, ne samo svaki gotovo dan u pokladama, nego i više u jedau dan — i tuj se troši sila novaca. No dobro, neka bude, takovo je već to pokladno doba, kad, što no veli Turc — „Kaurin“ poludi, nek bude plesova i koncerata i zabava i domjenaka i starim mladima: dobro je, da se zagrije srce, da

se oduševi duh i razgibilje tielo mladeži — itd., a mnogi su uz to plesovi i koncerti priredjeni obično u svrhu odnosnoga društva ili u koju drugu dobrotvornu svrhu. To se sve dade pojmiti, a donekle i opravdati, ako i ne uvijek. Al taj korzo — po mom skromnom sudu u Zagrebu — nema smisla. Ja držim, da se za korzo potroši na izvoške (šjakere), na sjajne opreme krabulji, na konfete i korjandole (ovi su skoro iz bečkog „Volksgartena“ ovamo doprhali. . . .) najmanje kakvih 2—3000 forinti, a to sve za to, da se sviat ono 2—3 sata nagleda raznih figura više ili manje umjernih. . . . A toliki novac za čas, za kratkotrajnu nasladu — i to vrlo problematičnu nasladu (!) — pa u tutanj! Mjesto toga korza, držim, kad bolje i plemenitije bi djelo učinili oni, koji toliki novac žrtvuju trenutačnoj razbibrizi, kakvih je u pokladno doba svatko u Zagrebu jamačno dosta vidio i nanizio se — kud, velju, bolje i plemenitije svrhe za dušu i tielo, kad bi taj novac predali prieko potrebnoj družbi sv. Cirila i Metoda za Istru!

Dok imade, mislim, u jednoj hrv. strani takvog jada i nevolje ljute, dok sedamnaest hiljada dječice naše hrvatske nema škole, učitelja, knjiga, dok gine u neznanju ili pada u pandže nezasićenom tudjinu — za uvijek: — dotle bi — mislim ozbiljnost svakoga Hrvata imala upućivati da: „Sad šalu na stranu, a djecu preda se!“ . . . Ta bi svota onda drugdje karnate i plodove nosila s vremenom, nego što po zagrebačkim pločnicima naraste gotova naplava od konfeta i dr. nikomu u korist se protepa — a onamo djeca mole škole, mole duševnoga kruha. Možda toga kontrasta ne bi trebalo, kad bi se mjesto prince „Karnevala“, slavio kod dostojnije „prince“ Prosvjete u biednim, zapuštenim istarskim kolibama. Rekao sam, što mislim već odavna, ne bilo i to na odmet, možda će bar u budućee bit ovo uvazeno!

Hrvatski sabor zaključio je ovih dana svoje sjednice, što trajahu uz prekid Božića — već treći mjesec. U ovom zasjedanju najvažnija je bila po običaju proračunska razprava, a u njoj riečko pitanje. U njem su se iztakli — svaki naravno sa svoga stanovišta — osobito: dr. Pliverić, Drenčin, Mazzura, Žerjavić, Brestijenski i ban. Primilo se i razpravilo i nekoliko manjih zak. osnova.

S Riekom, u kojoj imade (u njoj i okolici) do 20 hiljada samih rođenih Hrvata — stoje nekako stvari vrlo zlo. . . . Mislim, da bi bilo već skrajnje vrijeme, kad Rieka ohaño od godine 1869./70. nema svoje hrvatske škole za tolikobrojnu hrv. djecu, da bi riečki Hrvati sami svojim žuljevima i prinosima osnovali bar jednu pučku hrv. školu za mužku i žensku djecu, onako, kako su to Slovenci u Gorici bez vladine ili čje druge pomoći osnovali za slovenački svoj „admladak. Kad Madjari i Niemci u nas u Hrvatskoj slobodno dižu škole za svoju narodnost, valjda bi to i riečki Hrvati smjeli svojim novcem da učine. Inače se je bogme bojati za buduću

hrv. svieist na Rieci. Gdje djeca moradu ići u talijansko-madjarske škole, tuj o hrvatstvu onda neće biti govora. A na Rieci ima sigurno 4—5000 imućnih trgovaca, brodovlastnika, posjednika, kapetana, sve samih Hrvata — tuj bi se valjda dalo skučkati bar za jednu školu. . . . Šta se prava te škole tiče: djeca bi tu proučila normalne predmete makar privatno, a koje bi diete onda htjelo, da uči dalje, lahko polaže na Susaku ili gdje drugdje u Hrvatskoj odnosni javni i izpit i poluču javnu svjedočbu. Glavno je, da djeca uču hrvatski, da se ne odnarede, pa ako treba, neka se osnuje i školsko društvo poput Cirila i Metoda za Rieku, jer ovako bez škola ne može da ide. Ako to mogu gorieki Slovenci, za što ne bi riečki Hrvati. Ta madjarska se vlada jamačno ne bi protivila osnutku privatne hrv. škole tamo, kad ih može dobiti u Hrvatskoj gotovo svaka narodnost, pače i svaka konfesija. — Za to ovo u najboljoj namjeri i sa zebnjom u duši spominjem, jer je 30 godina prohujalo i ciebi jedan naraštaj dozrio — a bez hrv. škole. Valja imati riečkim Hrvatima na pameti: „Opri se na vrijeme, jer kasno dolazi liek, kad je bolest već zastarila. Daj Bože, ne palo i ovo zrnce na kamen!

Naša revna i omiljela „Matica Hrvatska“ dovršava ove dane urez svojih knjiga, koje će za 8—10 dana — baš u osvitak proljeća — poletjeti zajedno sa hrvat. narodnim pjesmama poput lastavica pod hrvatske krovove, e da razgriju hrv. sreća svuda, gdje ima Hrvata. Bit će 10 knjiga, a to sve za 3 for. ili 6 kruna prinosa. Zaista „carski“ dar. . . . ! Istranin jadni pozna „Maticu“, neka joj se osobito ove godine povese!

Ovo zadnjih 2, 3 li dana vrijeme u Zagrebu, da ne može biti ljepše; — pravo toplo, proljetno sunce nas ogrijeva, zadrž zrak miriši već po preporodu prirode: taj preporod jak i snažni želim iz pune duše i našem vajnomu bratu — istarskomu Hrvatu, koji se toli žilavo, uztrajno i pošteno bori za svoju tvrdu rođenu grudu. . . . Bio mu i dalje Bog i njegova svieist u pobiedu prava nad zulomom — vodičem! A Vama, gospodine uredniče — ovaj put od Boga zdravije, a od mene hrvatsko pozdravlje!

Iz carevinskoga vieća.

Osmā sjednica, računajuć od 22. febrara napred, bila je u sriedu dne 7. marča i tekla je ovako:

Drugi podpredsjednik vitez Lupul odrekno se je svoje časti. U pismu na predsjednika govori, da to čini radi toga, da bude mir među strankama u parlamentu i da se odstrane poteškoće glede popunjenja predsjedništva. Zahvaljuje na pouzdanju.

Vlada je predložila neke zakonske osnove, medju kojima vriedne su spomena sljedeće:

Zakon o polakšicah za povratak predujmova, koje je vlada dala za ublaženje

nevolje. Kada i koje povratne predjumove može za uvijek oprostiti, dalje zakon o promjeni službovni odnosaja veterinaru ili ličnika za blago; zakon o pospješivanju velikih obrtnih poduzeća.

Mnogi zastupnici postavljaju razne predloge, koji će Bog znaj kada doći u razpravu. Među timi jest predlog rusinskoga korenjaka Tanjakijevića, neka vlada providi, da zastupnici budu mogli uz pogodnu cieniu voziti se na buđi kojoj željeznici, jer je potrebno da poznaju prilike u cijeloj državi, a nebi pravo, da cieniu vozarinu troše iz svoga žepa. Drugi je predlog takođerj Rusina, dr. Okunjevskoga, da se ukinu crkveni patronati, pak da narod dogovorno s biskupom izabira župnike.

I u toj sjednici, kao u svakoj podneseno je više interpelacija na vladu. Među timi od naše strane ona viteza Yukovića i drugova, da i uunapred bude dozvoljena dobrovoljaka godina vojene službe onim mladim, koji svrše trgovačke i pomorske škole u godini u kojoj su unovraćeni. Zastupnik Hortis i njegova talijanska družina pitaju vladu, zašto nedopusti, da budu u Trst prenešene kosti talijanskoga pisatelja Giuseppe Revere. Taj Revere je ljuto protiv Austrije, a vlada je zabranila prenos njegovih smrtnih ostanaka iz Italije u Trst, jer se boji talijanskih demonstracija.

Prezlazi se na dnevniređ.

Prva je točka izbor prvoga podpredsjednika. Odano je svega 317 glasovnica, među timi 52 bile, koje se ne računaju. Ostaje 265 glasovnica, dakle absolutna većina jest 133.

Kandidat ljevice Prade dobio je 163 glasa i tako je on izabran. Dr. Začek dobio je 93 glasa, onda drugi neki Niemci po malo glasova. Prade se zahvaljuje, obećuje da će biti pravedan. Vidit ćemo.

Taj izbor Prada nije tobože premoć ljevice, nego je desnica, to jest većina Niemcem pristupila to mjesto, da ne budu imali razloga tužiti se, da nisu zastupani u predsjedničtvu.

Drugi je predmet predlog dr. Kaisera i drugova Niemaca, da se ministarstvo Wittekovu stavi pod obtužbu. Govori dr. Kaiser kao predlagatelj, dakako u prilog predloga. Hoće da ministarstvo Wittekovu dodje pod obtužbu, jer je bez privole zastupnika po § 14. ustava proglasilo financijalne i druge nagodbene zakone sa Ugarskom.

Za Kaiserom predlagacem govori pogodno za predlog jedini socialist Rieger. Antisemit Bielohlavek upada mu silno u rječ. Bilo je i sunješno, na pr. kad je Riegeru već dodijelo, što mu se uplice Bielohlavek, povikao je predsjedniku, zar neima jedne košulje za ljudjake, da Bielohlavka u nju svežu?

Za Riegerom govorio je Čeh dr. Stransky. Nemilo je oprao Kaisera i njegove Niemce. Očitovala je, da desnica neće glasovati za obtužbu, premda neima razloga biti dobra prema Witteku. Mi ćemo pustiti Niemce, neka se izkopore kako mogu, da vidimo kako će jim glasovanje ići. Ovaj predlog Kaisera nije ni malo ozbiljan. Eto, nijedan se od njegove stranke neoglasuje da govori za predlog, a kad smo mi Česi predlagali, da se ministri stave pod obtužbu, nas je mnogo govorilo i obrazlagalo stvar. Imali smo i temelja, a vi Niemci hoćete da postavite ministre pod obtužbu, zašto? Zato, jer su se poslužili onim pravom, koje jim daje ustav, taj ustav vi ste stvorili, a mi smo vazda proti njemu bili, kakav je. Djelo se osvećuje na vas samih. Tako je u kratko govorio Stransky.

Za govorom Stranskoga, predložio je Čeh Janda, neka se glasuje poimece o predlogu za obtužbu. Sada je nastala liepa! Skoro sva desnica odlazi van, da se vidi, kako će Niemci iz kaše. Glasovalo jih je za obtužbu 60, a proti 94, i među

ta 94 barem polovica Niemci od ljevice. Tako se je opet jednom pokazalo, da ako baš i naša desnica nije onako tvrda i složna, kako bi morala biti, nije ni njemačko jedinstvo tvrdo, koliko bi Niemci želili i koliko bi jim baš trebalo.

Dalnja točka dnevnog reda jest izvešće poreznog odbora o jednoj zakonskoj osnovi za poreze od rente.

Već u decembru 1899. razpravljalo se o tom, da zemaljske hipotekarne banke, koje neposlju na dobitak, budu oproštene od rentnog poreza, jer uistinu da neimaju rente ili dohodka povrh onoga, što moraju plaćati svojim vjerovnikom, a to su svi oni što imaju hipotekarnih založnica od takovih banka. Gospodska kuća dolačila je k tomu, neka budu oproštene od rentnoga poreza ne samo interesi od založnica zemaljskih hipotekarnih zavoda, nego i oni, od založnica štedioničkih i drugih zavoda, koji su ovlašteni izdavati takve založnice. Predlog je prihvaćen. Buduća sjednica sutradan 8. marča.

Sjednica od 8. marča.

Među predlozi, koji su u toj sjednici postavljeni, vrijedno je za naš puk spomenuti slijedeće:

Zastupnik Viljem Pfeifer i drugovi od našega kluba predlažu, da se u novoj pogodbi sa Italijom ukine klauzula glede vina i da talijansko vino bude plaćalo veću uvozninu, nego li sada.

Isti zastupnik i drugovi od našega kluba predlažu, da vlada podpomogne nabavu i namještenje mužara za streljanje proti tući ili gradu.

I u ovoj sjednici, kao u svakoj, učinjeno je mnogo upita ili interpelacija. Zastupnici svih stranaka i svih zemalja tuže se, jedni na ovo, drugi na ono. Kada dospijemo jednom, pripovjedati ćemo u kratko sadržaj svih interpelacija jedne jedine sjednice, neka se naši čitatelji čude, koliko je toga i koliko zaprema samo vrijeme da se to pročita.

Na dnevnom redu je izbor drugoga podpredsjednika. Pri tom izboru odano je svega 224 glasovnice, od tih 52 bez imena, dakle se ne računaju. Ostaje valjanih 182, absolutna većina je 87. Dobio je kandidat desnice dr. Začek 168 glasova. Nastao je pljesak i živio Začek i na zdar Začek. On je Čeh od Morave, po hrvatski bismo mu rekli Djaković, mali djak ili žaknić, po starinski.

Novi podpredsjednik je odvjetnik i prisjednik zemaljskog odbora u Moravskoj, gdje Niemci, premda u saboru u većini, ipak daju i Čehom neka mjesta. Mudra je glava i govori se, da tegne biti Češki ministar, ako bi dr. Rezek, kako je prilika, do koji mjesec pustio ministarstvo.

I Začek se je zahvalio, kao svaki kad bude izabran, obećao voditi razprave pravedno i po propisu poslovnoga reda i umolio je, da se pregleda dobrohotno, ako bi iz početka malo teže vladao, dok se tobože uputi.

Dalnja točka dnevnog reda je predlog željezničkog odbora, da država pomogne sa 24.000 forintih gradnju jedne male mjestne željeznice u Češkoj od Bogdanca na Rosice. Govorio je zastupnik Doležal pogodno. Za njim Funke, a za njim Rusz oba Niemci. Nisu proti, ali zagovaraju i druge neke male željeznice u njemačkom kraju Češke kraljevine. Pogodno za predlog govori još Čeh Kaitan, a konačno opet izvjestitelj Doležal. Predlog je primljen.

Dalnja točka dnevnog reda jesu predlozi, da li će zastupnička kuća dozvoliti, da sud postupa proti zastupniku Hobanskomu, rad neke uvrede poštenja, pak proti Stojalovskomu radi tiskarskog zakona, onda proti Vinkovskomu i Stajpiskomu radi nekih uvreda poštenja. Prvo i treće pitanje odbija se, drugo i četvrto se prima.

Poslje toga slijedila je dalnja razprava o predlogu Dvoržakovom, da se ukine patent od god. 1854., o kom je već u

prijavljen izvješću spomena. Govore za okružne Roka i Kšišić, pak Hofmann-Wellenhof.

Zatim je dano na glasovanje, je li predlog prešan ili ne. Glasovali su dvie trećine prisutnih, da jest prešan. Onda se je dalje razpravljalo o stvari samoj. Milevski, Poljak, predlaže, neka se taj prešni predlog uputi na sudstveni odbor. Tako je i učinjeno, pošto se je predlagatelj Dvoržak izjavio s tim sporazumom.

Dalje se je razpravljalo o prešnom predlogu baruna Pražaka, Čeha (sina bivšega ministra), da se vlada pozove, neka još u ovom zasjedanju predloži novu zakonsku osnovu, po modernih natelih, za kazneni zakon i postupnik vojnički.

Krasno je Pražak utemeljivao svoj predlog, dokazujuć, kako je vojnički kazneni zakon i postupnik stvar zastarela i nepravedna, poglavito s toga, jer vojnik sve dok mu osudu ne pročitaju pravorekuć ni nezna, zašto je tužen i kako bi se imao braniti.

Taj je predlog takođerj prihvaćen i punim pravom.

Pošto su još prihvaćeni neki predlozi manje znameniti, zaključena je sjednica u blizu 4 ure po podne.

Nadovezujemo na uvodni članak od posljednjega broja našeg lista:

Prilike se nisu posvema razbistrile. U sjednici gospodske kuće carevinskoga vieća, u kojoj se je razpravljalo o programu Körberovog ministarstva, došlo je do izjava posve protivnih među sobom. Dočim je jedan levicar odrešito tvrdio, da se njemački jezik ima uzakoniti kao jedini državni jezik, a drugi izvadjali, da se mora priznati barem kao posredujući za sve narode i da sadašnje jedinstvo države mora ostati i nadalje ovakvo kakvo je, ustao je sa desne strane poznati Ladislav Rieger, Čeh, starac od preko 80 godina i ponovio mladenackim zanosom, da neće biti sreće po Austriju, dok se neupostavi oktobarski diplom od godine 1860, dakle pravica svakoj zemlji, da osim skupne vojske i skupnih financija, sve drugo određuje sama o sebi, i dok se neupostave prava kraljevine Češke.

A dočim je stari Rieger tako naglasivao državno pravo Češko, ustao je njemu u pomoć drugim načinom, ali za istu stvar profesor bečkog sveučilišta, dr. Albert, od mala član gospodske kuće, te izjavi, da slavenska plemena, naročito češko, silno napredovaše u poslednjih 50 godina, pak da zahtjevaju kao narodnosti ona ista prava, do kojih bi došla da jim se dade njihove državne pravice. Nebi se znalo pravo reći, mora li Niemce peći više, ono što je utvrdio jedan, što li drugi od tih znamenitih českih sinova.

Dok su se tako i u gospodskoj kući čuli dvojni glas i protivni nazori o uređenju Austrije, ista se pjesma opetuje svakom skoro zgodom i u zastupničkoj kući carevinskoga vieća. Nu tu je okrenuto za vladu nešto pogodnije, kadkad je češki klub odlučio, da neće činiti obstrukcije proti zakonu o novačenju. Za vladu je to vrlo povoljan položaj. Reći bi, da je i kruni ta odluka mila, jer da je cesar i kralj prošli ponedjeljak vrlo laskavih riječi izrekao podpredsjedniku Začeku, kad je ovaj bio na audijenciji.

Ali gdje smo još? Zakon o novačenju prihvatila je doista zastupnička kuća utoliko sa ogromnom većinom, proti glasovim Mladočeha i njemačkih radikala (vidi, gdje se našu skupa) i staromu generalu Velsersheimu srdačno su na to ruku stiskali ostali ministri; nu još je za Körberovu vladu tvrdih oraha da izgrize.

Strajkujući radnici u ugljenici Češke, Moravske itd. i njihovi zastupnici socialisti, silno se groze, ako nebudu uzakonjeni njihovi zahtjevi, barem onaj, da je dosti pod zemljom raditi osam ura na

dan. Socialno-politički odbor carevinskoga vieća nije završio svoja razprava i nije dao izvješća do 12. ovog mjeseca, kako mu je bilo naredjeno. Već će to slabo djelovati. A kamo li neće, ako taj odbor ne predloži, što želi radnici. Predložio li pak odbor po želji radnika, prilika je, da će morati odstupiti ministar poljodjelstva Giovanelli, kož se nije baš najprikladnije izjavio za bez uzakonjenje radničkih zahtjeva. Odstupi li pak on, tada rad njegova obraza moraju ponuditi ostavku i drugi ministri, a kada se takva počme pisati, nezna se, kako bi dovršila.

Uz tu nepriliku za vladu postoji ona vječna od češke opozicije. Česi su doduše popustili od obstrukcije proti zakonu o novacih, ako govore, na tvrdno, da neće nikako dopustiti razpravu u trošku za tršćansku luku i za željeznice, o kojima je spomen u našem prijašnjem izvješću.

Oni naime govore, da njim ove željeznice neće koristiti, koliko bi trebalo, ali i kad bi, neće da privole ovoj vladi kakovih 500 i više milijuna kruna za ove troškove, dok jim vlada neopravi krivicu naneseu jim od ministarstva Klarjevoga. Govori se, da bi predsjednik Körber i svi ministri rado pristali, da se uvede češki uredorni jezik u sve češke škole, kolare, ali da se tomu protivne neće druge sile, dok ne bi i Niemci dobrovoljno pristali na to.

Ako vladi podje za rukom, da do mala dobije Niemce za taj popust u korist Čeha, onda bi se prilike znamenito poboljšale i moglo bi se dovesti, da jedan diel unjerjenijih Niemaca pristupi k većini. Tada bi Körberova vlada bila na konju. Da pravo rećemo, to bi bilo želiti, jer bi doba, da se prestane malo razpravljati o samih Čehih i Niemcih, a naš ubogi narod propada od svake nevolje.

Neke male stvarice do duše na bolje kreću u Dalmaciji i kod nas. Tako, koliko čujemo, odredila je vlada nešto više, nego obično, pomoći rad, nevolje na selih. Ali to je kaplja u more!

Za to bismo iskreno i želili, da ministru predsjedniku Körberu podje za rukom prilično izmiriti Čeha i Niemce, jer bi dobio vremena, da malo i ovamo na jug pogleda. A naše nevoljno stanje, kako čujemo, poznato mu je posre dobro, i koji ga poznaju, kažu, da ima, svu dobrovolju barem za gospodarstveni napredak Primorja i Dalmacije.

Do sada dosta mu se je dobro ponosilo, jer je glasovan zakon o novačenju, kaka gore rekomo, a biti će bez neprilike. Izabrane takođerj delegacije možda već sutra. Onda, će se, carevinsko vieće odgoditi, tamo do desetak maja — da mogu saborovati zemaljski sabori.

Bude li, međjutim riješeno, budi koliko povoljno, pitanje radničkih radnika, i jezikovni sporazum Čeha sa Niemci, onda je Körberovo ministarstvo, na konju za duže vremena. Nebude, li to postignuto, onda je sva prilika, da će polovicom maja pasti i taj ministar predsjednik sa svojimi drugovi, da se prikaže pri novom sastanku carevinskoga vieća drugo, novo ministarstvo, koje će opet početi iznova pogadjati se, međjutim zahtjevi od zastupnika, kao i sada, da glasuju za tako zvane „državne potrebe“. Nu ta igra mogla bi i presjesti, jer je i tako već malo manjkalo ovih dana, da se Čehom nisu pridružili naši, a to za najžešću obstrukciju. Kadagod se to dogodi, s Bogom parlament — ali kriva li bila vlada, ne naši!

DOPISI.

Iz Tinjana koncem februara 1900. Obistinila se napokov vijest, da će naš obće objubljeni župnik veleb. g. Ante Kjuder zapustiti Tinjan i poletiti blize svog rodnog kraja.

Kroz skoro 10 godina boravka među nami, radio je neumorno na korist duševnu i tjelesnu povjerenog mu puka.

svaki, koji poznade Tinjan od prije i sada, može se osvjedočiti, da je jako lep napredak u svakom pogledu postignut. Doista, Tinjanci mu neće moći nikad dostatno nadoplatiti trud i poštivnost, koju je izkazao svojom puku.

Nu mi znamo, da je njemu najugodnija i najljepša nagrada, kada vidi pravo kršćansko življenje i liepo ponašanje, ljubav do sv. vjere i naroda, čega ćemo se i mi držati. Rado priznajemo, da nas je vrue ljubio, nu i mi smo mu ljubav, odanost i pravo poštovanje tračali.

Sve župljane, stare i mlade je razuzio njegov odlazak. Kad se oprostito sa svojim pukom u crkvi kod male i velike sv. mise prošle nedjelje, nije bilo oka, koje nije bilo suzom orošeno.

Iza sv. mise podala se deputacija sa občinskim načelnikom u župni stan, da mu izrazi svoju srdačnu zahvalnost i da mu pokloni na uspomenu malen darak.

U petak dne 23. februara bio je dan odlaska. U jutro išao je g. župnik pozdraviti školsku djecu obijuh škola, gdje su djeca i on plakali. Zatim išao je pozdraviti skoro sve obitelji u Tinjanu, te na i sat poslije podne bio je odlazak na postaju u sv. Petar, kamo su ga pratili svi otmeniji muževi gradića Tinjana bez razlike narodnosti.

Školska mladež sa gg. učitelj i dugoj povorki ga pratila do školskog vrta, gdje se zaustavili, i gdje ga jedna mala djevojčica pozdravila krasnim nagovorom. Dok se moglo opaziti odlazeću kočiju, pozdravljali ga mahanjem rubaca na što je on odvrtao.

Na postaji u sv. Petru izjubio se dobru župnik sa svima muževi, koji su ga pratili i zašim stupio u kupače sa obč. načelnikom, koji ga je u buduću njegovo boravište pratio.

Prejubiljeni g. župnice, nezaboravna ostati će Vaša uspomena u naših srđih! Nikad nećemo zaboraviti, kako ste Vi sa svjetovnom oblasti, osobito sa obč. načelnikom složno kao prava braća radili na boljak duševni i tjelesni ovdog puka.

Dični gosp. župnice: od nas Vam najsrdačnja hvala i od predobrog Boga plaća!

Bio Vam ugoda boravak u dražestnih i ubavnih slovenskih Barkovljah.

Tamošnjem puku kao svojoj rođenoj braći od srđca čestitamo! Živili! Sebi pak želimo vriednog nasljednika. Velet. gosp. Kjuder.

Franina i Jurina

Fr. Ča misliš Jure, ki je povedal pazinskemu dopisniku „Piccola“, da je samo pet talijanskih tiskanih pastirskih listi prišlo od biskupije, na pazinsku prošlju, a svi drugi da su hrvatski, nač. se Piccolo ljuti.

Jur. Tr znaš da si manja i ona neka su si blizu!

Fr. Aha! sada više razumen od prvo.

Jur. Ali kada se igra na marko madona, pošteni ljudi reku jedno ili drugo, a ne oboje zajedno.

Fr. Ča, čes. no, ki se va. prose utaplja, njemu nije pomoći ako ne od drugih.

Jur. Dobro, onda karte na stol pak mirna Bosna.

Domace i pazne viesti.

Imenovani. Kako doznajemo, imenovan je župe upraviteljem u Tinjanu časni gosp. Franjo Peršić, vrijedan svećenik i odličan rodoljub. Čestitamo najsrdačnije!

Novi doktor prava. Izvještaju nas iz Graca, da je na tamošnjem sveučilištu dana 6. ožujka, promaknut na čast doktora prava, vrli Hrvat i član akad. društva „Slobode“, g. Josip Cortelazzo iz Zadra. Naše čestitke!

Na počast uspomeni pokojnog Ivana Sabca, darovala je gđa udova Antonija Sabec u narodne dobrotvorne svrhe 2000 K, podieliv je ovako: Slovenskoj družbi sv. Cirila i Metoda u Ljubljani 500 K.; Delavskom podpornomu društvu u Trstu 200 K.; Djačkoj kuhinji u Trstu 400 K.; Družbi Sv. Nikole u Trstu 200 K.; Djačkomu podpornomu društvu u Pazinu 400 K.; Podpornomu društvu slov. visokoh školaca u Beču 200 K.; siromahom na Rukneku 100 K. U ime podarovanih izričemo i mi najsrdačniju zahvalu plemenitoj gospođi!

Josip Hečimović, nadposlovdja u c. kr. pomorskom arsepalu, mnogogodišnji član „Cilaonica“ umro je prišlih dana u Puli nakon mukotrpne bolesti. Vječni mu pokoj!

Velet. g. pop. Frane Vitezić, iz Vrhnika nam dolazi tužna viest, da je tamo dne 9. t. m. preminuo nakon duge i teške bolesti okripeljen nadom umirućih i pože bolesti, pokojnik je zadnje vrijeme služio u Kalu kao duhovni pomoćnik. (Se ostavlja tamo uspomena združenja i rjevna svećenika blage i mirne čudi. Kad su se več u visoj mjeri stali pokazivati žiakovi bolesti, koja ga je u grob svahila, ode u bolnicu na Rieku, da se uteče liečiteljskoj vještini. Videći napokon, da je sve utaman, dodje u svoje rodno mjesto Vrhnik, pa umre med svojim braćom i prijatelj. — Laska mu domaća zemljica!

Ivan Zovko učitelj trgov. škole u Sarajevu; poznati hrv. književnik umro je u Mostaru 3. o. m. j. u 36. godini života. Revnom hrv. književniku i čelik Hrvatu bila lahka hrvatska zemljica!

Iz Miramara. Prošlog petka stigla je u Miramar Nj. V. nadvojvodkinja Stefana, gdje će se tečajem ovog mjeseca uđati za grofa Eleméra Lonyay. U pratnji nadvojvodkinje je njezina kći Jelisava, majordom grof Choloniowski, dvorske gospođe grófice Coudenhove, Palfy i Szechenyi i ostala pratnja. Sveti čin obavite dvorski župnik, biskup Lovro Mayer, a bit će prisutan i tršćanski biskup. Iza ženidbe otići će mladenci na put u inozemstvo.

Nadina, Slavjanski u Puli. Mladje subote priredila je Nadina Slavjanski sa svojom družinom, veliki koncert u kazalištu. Vrlo birano i otmeno obimstvo, kako je vidjati samo u velikim zgodama, ispunilo je sve lože, akoprem im ciena bijaše dosta visoka, a tako prizemlje i galerija. Brillirala su jedina svojom odsutnošću gospoda nazovi-Talijani, kojim je već valida njihova dvotisućna kultura dostatna, te im više ne treba umjetničkog užtaka, a bit izobrazbe uma i srca.

Zbor „Oto 40 osoba“, što djece, zenikih i muskardica, nastupio je u staro-ruskim odielima, što mu podaje nekakav osobiti svećani ton, te je odgovarao u svemu pjesama.

Akoprem sam progriam nije bio osobito biran, tu su bile sve točke umjetnički izvedene. Dinamika, kojom, se taj zbor ponosi, izražena je savršeno do najmanjih tančina. Osobito krasna je nar. pjesma „R. r. t. e. n. a. k. s. v. o. j. k. i. j. e. m.“, sa svojim millim opetujućim se. r. e. f. e. r. e. n. o. m. i. k. o. s. u. b. l. e. t. e. m.“ Pjesma je razvala burno povladjivanje, koje se je jedvice tada utisalo, kada je zbor odpjevao jošte jednu pjesmu. Ne manje liepa je i pjesma „Magd a p a d a“, a upravo divan konac popijevke „razgovor“ dvaju ga-

vana“, sa onim naglim upadajima basova. „Krasni sarafan“ i pjesma „ladjara na Volgi“ „Ej uhem“, dovoljno su poznate, al. uvijek liepe i mile, a noseb kad ih ovakav zbor izvadj. Na koncu se pak nije moglo razdragano občinstvo da riedi, kada da povladjuje, nezamjećujuć baš, je li onaj pianissimo. jošte traje, ili da li zbor uoče jeste pjeva. Tek kad se pjevači počeli odaljivati, udari kuća u dugotrajni pjesak, da se je Nadina občinstvu morala prikazati. Zbor imade osobito liepih i ugodnih glasova, al istinu rekuć, onaj tenor. u svojim visokim glasovima, nije bio nimalo ugoda. Prednost ruskih zborova jesu duboki basovi, takvih je i ovdje bilo, nu takav jedan užasan bas bio je suviše razderan, supalji, izgreden šta li.

Iste večeri imadosmo priliku da čujemo za prvi put i balalajka-zbor. Balalajka je narodni nastroj raznih velicina a, sa tri kovne žice. To je zbor na način naših tamburaških zborova, a i cjelokupni je dojam isti, samo da su naši zborovi savršeni, puniji i ugodniji. Tri točke ovog zbora liepo su izvedene uz uzornu tehniku.

Jednom riečju, užitak te večeri bio je liep, šteta da je to sve samo malo trajalo, samo sat i pol, te se je sve redalo nekako naglo, žurno, ko da je trebalo bježati il tako nekako, pa si čovjek nije mogao stvoriti niti usjeći u dušu trajniju sliku i odnieti življi dojam.

Talijanska vlada skrbi za nespašenike! Kako čitamo u Piccolu, talijanska je vlada razpleala 90 gojenackih mjesta za svoju pomorsku akademiju u Livornu. U dotičnom natječaju zahtjeva se od natjecatelja, da moradu biti talijanske narodnosti, a ne treba da budu talijanski podanici. Evo, tako skrbi talijanska vlada za „svoje ljude“ izvan kraljevine.

Iz Opitlja primismo podulji dopis, u kojem se javlja, da se je tamošnje obč. zastupstvo konstituiralo, izabrav načelnikom nekoga Antonaz Fortunato (po domaće „Radić“). U zastupstvu je 18 kmetova, koji svi u obitelji hrvatski razgovaraju, a u zastupstvu su podložni sluge šarenjaka. U budućem broju više.

Iz Drganca pišu nam 11. t. m. Dne 7. t. m. obašli su oružnici konobe po nalogu c. k. suda u Buzetu, komu bijaše prijavljeno, da se u nekojih konobah u Drgancu fabricira umjetno vino. Neznamo što su oružnici našli, ali se znade, da su zatvorili nekoje konobe, da su sobom odnesli uzorke vina i da su našli nekakvu travu kojom se vino bojadise.

Čim doznamo štogod poblize o toj iztragi, javiti ćemo Vam, jer želimo da i javnost najstrože odsudi sve one, koji kradu dobro ime istarskomu vinu.

Sa afričkog bojišta dolaze za nesretne Burece sve to neporoljive viesti. Ovi su naime od englezkih četa sve to življe progovjenu. Englezke novine javljaju, da su predsjednici burskih republika Krüger i Steijn zamolili brzoglavno englezkoga ministra predsjednika za mir uz uvjet, da se njihovim zemljam osjigura neodvisnost.

Novi brzoglavna postaja. Od 1. aprila naprijed, biti će c. k. poštanski ured u Mošćenich spojen sa brzoglavnim uredom. Služba vršiti će se samo po danu.

Razbojnik Luchen, ubojica blagopok. carice i kraljice Jelisave, kušao je kako javljaju iz Zeneve, gdje se nalazi u zatvoru, umoriti ravnatelja kaznionice. Taj nitkov bijaše naime na njegov zahtjev predveden pred ravnatelja, komu da se imade pritužiti. Kad je ravnatelj njegov zahtjev odbio, navalo je taj nesretnik nekim siljastim orudjem na njega, nu srećom je ravnatelj udarac odbio i na njegovu viku priskočiše stražari, uhvatise razbojnika, te ga odvedoše u podzemnu sobicu. Njegova dosadašnja kazna biti će tim poostrena, da će morati dulje vremena kubariti u podzemnoj ćeliji ili sobici.

Zahvalom primili smo od sl. občinskoga glavarstva u Kastvu tiskano „Iviesće o sjednici občinskoga zastupstva u Kastvu“, obdržavanoj dne 2. i 4. decembra 1899.

Prilog. Na 6 stranica današnjega broja priobčujemo zapisnik o XIII. glavnoj skupštini „Kot. gosp. zadruga u Buzetu“, u kome će svaki poljodjelac naći mnogo pouke, na što osobito upozorujemo čitatelje.

Diete sa dvie glave. U selu Zelezniku u Srbiji, rodila je nedavno neka Mileva, žena Nikole Mandića, muzko diete sa dvie glave. Diete je, kako javljaju biogradske novine, još na životu, nu teško je, da će dugo živiti.

Tko k dobro ne svitkne za mlada, ne će ni star svitkauti rada, pravo je, ako se kaže i u obratnom smislu; jer na što je tko nautan za mlada, to ne će niti star napusiti. Zato neka bi svi roditelji dobro uvazili, koji je probitačno, da svojoj djeci svagdanji kávní napitak priprave tako, da posvema odgovara njihovom tjelesnom razvoju i koji bi umirio, hranio i jačao djelatnost njihovih žiraca i radinost njihovoga razuma, koji je napel raznim napornim školskim zadaćama. Svaki liečnik danas potvrđuje, da je za naše malise najbolji zajutak i užina čista, te na jako pripravljena Kathreinerova Kneippova sladna kava, koju takodjer malisi radi njeznoga omiljenoga mirisa veoma vole piti. Crataći izgled i čvrsto zdravlje pokazuju se kao posljedak ovoga postupka. Kathreinerova Kneippova sladna kava dobiva se posvuda, nu ipak ne prodaje se nikada otvorena, te je prava samo u poznatim Kathreinerovim ometima.

Društvene viesti.

Djačkom pripomoćnom društvu u Pazinu umjesto vienca na pretani grob popa Frana Vitezića darovao dr. D. Trinajstić kr. 10.

Učiteljsko društvo kotara voloskog obdržavati će dne 29. marca u školskoj zgradi u Opaliji svoju VIII. redovitu glavnu skupštinu. Početak u 9 sati u jutro. Prijatelji učiteljsva i škole bit će dobrodošli.

Hrvatskoj omladini Rieke i Susaka pripisalo je sl. ravnateljstvo „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru zahvalno pismo, koje bje priobčeno u Susackom „Novom Listu“.

Novo podružnica „družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru. U Jelsi na otoku Hvaru u Dalmaciji, ustrojise tamošnji rodoljubi novu podružnicu naše školske družbe. Pravila te podružnice jesu već od c. k. namjesništva u Zadru potvrđjena. Podružnica ta brojila je odmah u početku 40 članova. Ovo je četvrta podružnica u Dalmaciji. Nadamo se, da će se i ostala povećanja u Dalmaciji povesti za rodoljubivimi Dubrovčani, Splitčani, Jelsani itd. na korist naše toli potrebite i koristne družbe.

Dvadesetpetogodišnjica „Pravničkog društva“ u Zagrebu. Dne 3. t. m. sastaje se u ponosom Zagrebu pravnici iz čitave Hrvatske, da dostojno proslave dvadesetpetogodišnjicu pravničkoga društva. Svečanaj sjednici pravničkoga društva u sabskoj dvorani prisustvovali su u množtvu pravnik, crkveni i svjetski dostojanstvenici. Ista večer u 7 sati bijaše u dvorani glazbenoga zavoda sjajan banket, komu je prisustvoval i ban hrvatski.

„Muzka podružnica sv. Cirila i Metoda u Rukavcu“ obdržavati će u nedjelju 18. t. m. na 4 sata pp. u prostorijah „Hrvatske cilaonice“ u Mihotičih svoju godišnju skupštinu, sa sled. dnevnim redom:

1. Pozdrav ravnatelja.
 2. Izviesće tajnika.
 3. Izviesće blagajnika.
 4. Biranje novog odbora
 5. Eventualni predlozi.
- na koju p. n. g. članove najljubudnije pozivlje
- Zenska podružnica Sv. C. i M. u Mihotičih obdržavati će istu u ponedjeljak 19. t. m. na 4 sata pp. sa istim dnevnim redom, u prostorijah „Hrv. cilaonice u Mihotičih“ na koju p. n. g. članice najljubudnije pozivlje
- Odbor.

Prinosi „Djačkom pripomoćnom društvu u Pazinu“ tečajem mjeseca decembra: a) utemeljitelji: „Dobrotvor“ iz Istre K 260, občina Kastav K 100, g. Rabar Ivan — Ošiek K 60, g. Deželik Gjuro K 40, gg. Vinković dr. Božo — Karlovac, Koruza Ivan — Klana, Kroyek Sljepan — Stari Pazin, N. N. — Gorica po K 20, — Flego Josip kand. odv. —

ZAPISNIK

XIII. red. glavne skupštine „Kot. gospodarske zadruge u Buzetu“

držane dne 24. februara 1900. u 9 ura pr. p. u Buzetu.

Broj članova.

Koncem godine 1898 bilo je članova	184
Tekom godine 1899 pristupilo je novih	52
jedan umro, i jedan odstupio, to je manje	2

te se broj povišao za 50

tako je zadruga koncem 1899 brojila članova 234

U prvih dvih mjesecih ove godine pristupilo je novih članova 149

Ukupno ima, dakle danas članova 383

Na glavnoj skupštini 1899 izrekao je gosp. predsjednik nađu, da će broj članova do konca godine preći svakako 200. Ta se nada obistinila u potpunosti, pače dogodilo se i više, nego se je i on sam nadao, jer. evo od onda se je broj podvostručio i mi smo na skoku da preskočimo i broj 400.

To je vrlo utješljiva pojava, jer to jasno odaje dvie stvari: jedno da se u nas počima razumiti moć i potrebu udruživanja, da naime više njih skupa više može, nego svi, ali svaki za se; i drugo, da naša zadruga koraca pravom stazom i da zadrudni odbor radi.

Vinogradarstvo.

U većem dielu našega kotara i u dielu od kuda naša zadruga najviše članova broji, jest najglavniji izvor dobitka vinogradarstvo.

Za to je zadrudni odbor i nastojao, da svojim zadrugarom najviše u tom pomogne.

Neumoljivi neprijatelj naših loza: medljika ili peronospora, našao je naše članove dobro oboružane za borbu. Imali smo 540 kg. modre galice od godine 1898, kupili smo je lani 281 kg., a na našu molbu dobila je zadruga od visoke vlade na dar 800 kg., tako, da smo je imali na razpolaganje 1621 kg. Članovi su uprabili svu modru galicu tako, da je sada nemamo ništa u zalih.

Možemo kazati, da je modra galica bila čista i dobre vrsti, te nisu zadrugari u tom pogledu požalili ni potrošenoga novca, ni uložena truda. Zalihože, njihov trud nije bio naplaćen obilnim plodom, jer je tuča u više krajeva uništila sve vinograde. Ove godine biti će naručba modre galice još veća, jer se je broj članova podvostručio. Da ne bude pritužba, odbor je pozvao sve članove, neka prijave svu svoju potrebu za cijelu godinu. Tako ne će ni odbor, ni zadrugari imati neprilike, kako je to do sada bilo, da dodju kupovati po 2—3 kg. na put, nego će svi na jedan put primiti sve što njim treba. Prijava je bilo toliko, da se je već naručilo 80 M. C. modre galice, a budu li prijave sliedile, naručiti će se jošte. Kako su to i mnogi zadrugari poželili, ne će se gledati na to, da bude modra galica cjenija, nego samo na to, da bude bolja, jer i ovdje vriedi ona stara poslovice «tko malo troši mnogo troši».

Bilo se lani proračunalo for. 250 za nabavu novih štrcaljka i popravak starih, ali, usljed ponarasa broja članova, moralo se potrošiti mnogo više, najme f. 459/78. Time se kupilo dvadeset novih škropilnica i naknadilo visokoj vladi polovicu cijene dvanajst poklonjenih štrcaljka te popravilo stare. Odbor si je ovdje samovlastno uslobodio izdati veću svotu i naplatiti većim dielom sa onim, što je bilo proračunano za nabavu mješića za sumporenje, koje si može i onako svatko sam nabaviti, jer su jeftini.

Tako se je nabavilo 32 nove štrcaljke. Uvjereni smo, da će slavna skupština tu odluku odobriti.

Molilo se vladu, da bi nam i ove godine, obzirom na obću nevolju i na ponarasi broj zadrugara, podielila pripomoć za nabavu novih štrcaljka. Na ovu se molbu nije dobilo još odgovora, ali od najkompetent-

nije strane doznali smo, da je naša molba bila preporukom podastrta visokom ministarstvu poljodjelstva te je velike nade, da će nam biti zamoljena pripomoć i podieljena.

Zvepla se lani nije kupilo, pošto prijava nije mnogo bilo, a društvo nema na razpolaganje ni novaca, da bez koristi leže, ni magazina, da spremi veće zalihe. Podielilo se samo 2000 kg. badava i te je zadruga primila od visoke vlade na dar. Ove godine će to poći mnogo bolje, jer se je i za ovo pozvalo članove, da prijave svu svoju potrebu, te će se za svih zajedno napraviti skupnu naručbu. Usljed dosadanih prijava se je već naručilo 350 M. C. zvepla prve vrsti. Ali u ovom će se po mogućnosti nastojati ovršiti i kasnije naručbe.

Kako je već u lanjskom izvješću bilo priobćeno, visoka vlada nam je poklonila 15.000 amerikanskih loza. Podielilo se na razne kraje. Kako su bile već dosta pretrpljene, jer zaležane, ne možemo se znatnim uspjehom pohvaliti. Sad je red na onih, kojim su se te loze zažilile, da je cicipaju domaćom lozom.

Minule smo godine i u tom pogledu napredovali, jer smo napokon došli do svojega nasada amerikanskih loza. Uzeli smo u zakup od gg. supruga Crevato iz Buzeta jedan hektar zemlje kod mosta na Rečici za godišnjih for. 50. Visoka nam je vlada doznačila K. 2000 podpore i tim smo do sada prokrcili svu zemlju do 100 cm. dubljine, većim ju dielom pognojili i uredili puteve. Naručili smo potrebni broj amerikanskih loza razne vrsti, koje će se odmah zasaditi i tako eto do mala biti će i u tom pogledu mnogo pomozeno našim vinogradarima, koji bi morali početi da postepeno obnavljaju svoje vinograde amerikanskom lozom. Inače njim se može dogoditi, da, usljed širenja trsne uši, jedne godine ne budu u svojih vinogradih ni grozda okusili.

Nesretnom klauzulom trgovačke pogodbe sa Italijom, koja je omogućila da sva naša tržišta budu poplavljena talijanskim vinom, ostalo je i ono malo vina, što je urodilo u krajevih neuništenih tučom, ležeć u konobah, te su naši vinogradari bili u velikoj skrbi, ne videć od nikuda kupca. Naša zadruga dogovorno sa odborom naše zajmovnice iliti posudnice je i u tom priskočila u pomoć, poslav shodni oglas u novine i uputiv svoje članove, kamo da pošlu uzorku svoga vina. I to je doista pomoglo, jer odmah iza toga smo vidili, da su počeli kupci dolaziti i da se počelo voziti vino na željezničku stanicu.

Na novom će odboru biti, da i u tom smieru razvije svoju djelatnost, i da prouči i uredi sve tako, da članovom omogući, da svoje vino čim prije unovče. To će trebati, da bude briga odborova sve dotle, dok ne budemo i tu pošli za jedan korak napred, te ustrojili svoju *vinarsku zadrugu* za naš kotar. Takova je zadruga od žive potrebe, a biti će i od velike koristi. Kako se u nas sve više i življe budi težnja za udruživanjem, ne sumnjamo ni malo, da ćemo sa malo više poštvovnosti i pregnuća, a i zanimanja sa strane onih, koji mogu svojim radom i svojim savjetom pomoći, do skora i do toga doći.

Govedarstvo.

Iza vinogradarstva crpe naši kmetovi najviše koristi od govedarstva, pa je naravska stvar, da je odbor i u tom pogledu brižno radio.

U lanjskoj glavnoj skupštini bio je jednoglasno primljen sliedeći zaključak:

«Zaključuje se, da se ima u kotaru buzetskom ustrojiti društva za uzajamno osiguranje govedjega blaga i nalaže se odboru, da izradi odnosna pravila, pozvavši na savjet i druge gojitelje blaga, te o tom izvjesti u jednoj vanrednoj glavnoj skupštini, koja se ima čim prije sazvati».

1. Uplaćivanje godišnje članarine;
2. Nagovor predsjednika;
3. Izvješće odborova o radu u godini 1899;
4. Izvješće blagajnikovo i proračun za god. 1900;
5. Predlozi, upiti i zaključci;
6. Izbor novoga odbora za doba do god. 1902;
7. Zdrčebanje dobitka raznih voćaka; orudja i dvojice, koje će se upisati u društvo Sv. Jeronima.

Prdsjeda:

Jakov Draščić, predsjednik.

Prisutni:

Tajnik: Fran Flego.

Blagajnik: Dr. Matko Trinajstić.

Odbornici: Anton Klarić, Mate Greblo, Anton Flego i Ivan Žigante te preko 260 zadrugara.

Zapisničar: Josip Perčić.

K. točki 1. Uplaćivanje.

Uplatilo je 181 starih članova zaostalu članovinu K. 186

članarinu za god. 1900 176

Novih se danas upisalo 18 i platilo članarinu 36

Uplatilo se dakle ukupno K. 398

K točki 2. Nagovor predsjednika.

Zadrudni predsjednik, otvoriv skupštinu, proslavi:

Ako i je tužna bila godina, o kojoj ćemo vam danas izvjestiti: ja ipak veselim srcem otvaram današnju skupštinu, konstatujući, da nas ima ovdje preko 260 članova, tako; da nam je skoro tiena ova dvorana, gdje zborujemo, i da je današnja skupština bila redovito sazvana. Veselim srcem, velim, jer smo mi danas prekoračili broj 400 članova. To nam jasno pokazuje, kako su se naši kmeti počeli buditi i kupiti se u društva. Nije kud kamo, gospodo; ako hoćemo, da što valjamo, ako hoćemo napred, moramo svi u jedno kolo i svi skupa zajedno raditi, da nam svim skupa bude bolje.

Iz današnjega izvješća odborova, što će vam gospodin tajnik pročitati, uviditi ćete, da je odbor vršio sdušno svoju dužnost i da se može kojim uspjehom pohvaliti.

Na vami je, da mu danas sudite. Molim gospodina tajnika, da čita izvješće.

K točki 3. Izvješće odborova o radu u godini 1899.

Tajnik Fran Flego pozove zadrugare, da pomno poslušaju i pročita sliedeće izvješće:

Minula godina 1899 ostati će u slaboj uspomeni svim gospodarom i poljodjelcem u cijeloj Istri, pa i kod nas. Vinogradi i polja su kazala, da nisu bolje mogla i svatko je očekivao, da će mu Bog nagraditi trud obilatim plodom! Zalihože to se nije obistinilo! Nепrestane kiše i trajna vlaga su povoljno djelovale na razvitak medljike ili peronospore, s druge strane pepel ili oidium se je razasuo po naših lozah, kako malo kada. Velike vode su uništile ili odnesele sa mnogih livadah sieno. Kao da ni to sve nije dosta bilo, nije nas ni ove godine, kako ni drugih, minula tuča, koja nas je do dvanajst puta posjetila i potukla i ono, što je ostalo zdrava.

Kod tolike nevolje nije naša zadruga mirovala, nego je radila i zauzela se za dobro svojih članova što je više mogla, a što je sve uradila budi ovdje potanko navedeno:

Da vrši taj zaključak, odbor se je dao odmah na rad. Nabavio je primjerke pravila iz Trsta, Gorice i iz Kranjske, pa takodjer iz Moravske i po tih izradio pravila, koja je najprije dao na pregled umnomu čovjeku i onda pozvao na dogovor i druge gojitelje blaga. Pravila, koja su po tom bila primljena, podnio je u julijsu mjesecu na c. kr. namjestništvo, da je pregleda i da se izrazi, hoće li po istih pristupiti ustrojenju društva za osiguranje goveda. Ono jih je podastrielo c. kr. ministarstvu unutarnjih poslova, da izreče svoju, a od ovoga je stigla u Trst odluka tek pred mjesec dana i mi ćemo ju dobiti kad bude prevedena ne samo na hrvatski jezik, nego takodjer na slovenski i talijanski za sve one, koji su iza nas od drugih krajeva podnijeli molbe za potvrdu sličnih pravila. U koliko se zna, c. kr. ministarstvo nije pravila odobrilo, već hoće, da se nekoje promjene uvedu.

Kako se je dosadnji odbor trudio u tom smieru, uvjereni smo, da će i odbor, što ga budete danas odabrali, nastojati, da čim prije dodjemo u našem kotaru do takovih društva, kojih je potrebu i važnost lanjska skupština jednoglasno priznala. Pače mi od njega očekujemo i više, očekujemo naime, da će mu u svojem trogodištu uprave poći za rukom uvesti kod nas mličarske zadruge, koje donose mnogo koristi u krajevih, koji neimaju ni položaja, ni pašu povoljne, kako je ima naš kotar. Kod nas već danas vlastnici krava imaju dosta koristi prodajom mlička. Ta će korist biti i za njih i za svih još veća, kad se budu prodaja mlička i izradba masla i sira zadržnim putem provadjale.

Da bude moguće držati više blaga, i da ga se bude moglo uzgajati bolje, nego li ga se sada goji, hoće nam se takodjer više, a negdje i bolje pašu. Za to se je odbor zauzeo, da se razširi upotreba kemičkog gnoja. Lani je proskrbio i jeftino razprodao zadržugom tri puna vagona Thomasove troske ili muke, a da je je bilo, bio bi je barem još jedan vagon razprodao. Za ovu godinu je naručio već četiri vagona te troske i jedan vagon kajnita. Ovoga je posljednjega naručio za one, koji ga budu htjeli upotrebiti skupa sa Thomasovom troskom, jer je dokazano, da ima zemljišta, koja mnogo više daju, ako jih se sa oba ova gnoja pognoji. Za to će svaki gospodar dobro učiniti, ako jedan dio svake livade pognoji samo Thomasovom troskom, jedan sa dvie trećine troske i jednom trećinom kajnita, a treći dio, ako će, neka ne pognoji ili pognoji stajskim gnojem. Tada će najbolje doznati, kako mu je gnojiti svu livadu, da mu što više siena rodi.

Osim gnoja naručilo se za članove mnoga sjemena francuzke djeteline, *lucerne* i sjemena za slabo zarasle sjenokoše.

Tako malo po malo koracamo smierom, da i pomnažamo prirod svojih livada i poboljšavamo sieno. Tim smierom mi hoćemo i moramo napried koracati, da povećamo i poboljšamo svoju stoku ili blago. Ovaj kraj ima sve uvjete za procvat te grane gospodarstva. Na stočarsvu i liči živinogajstvu možemo mi jedino graditi svoju budućnost, osobito sada, gdje nas vinova loza, slomljena tolikimi neprijateljima, od godine na godinu sve više izdaje.

Na sve veće gojenje blaga hoće naše kmetove potaknuti i dvomjesečni marvinski sajmovi što jih je ova občina odlučila uvesti i koje će nam, baš obzirom na to, carske oblasti već sumnje dovoliti.

Tekom ove godine otvoriti će se u ovom kotaru još jedna nasakočna postaja za goveda, i to na Roščini.

Dotični bik biti će mlične pasmine. Svjetujemo ljude, neka vode onamo svoje krave, ako ne za drugo, a to za to, da budu imali od mlička dobitka, da se uzmogne čim prije osnovati koju mličarsku zadrugu.

Koncem minule godine bila je zadržana za prvi put govedja izložba na Livadah za bujski, buzetški i motovunski kotar. Odbor je oglas razaslao na sve strane i preporučio, da se natječe što je boljega. Ljudi, koji su vidili mnogo tih okrajnih izložba, kazali su, da jedne takove, što se tiče ljepote i množine blaga, još nije bilo. Bilo je preko tri stotine što krava, što telica, što telaca, sve po izbor blaga. Naš je kotar ove godine prvi put pristupio takim izložbama i to sa samo dvadeset glava. Pa ipak tih dvadeset glava je odnio četiri od 14 određenih nagrada, dakle više nego četvrtinu nagrada, a u malo, da nismo još dvie nagrade dobili. Jedna je krava dobila prvu nagradu, dvie su primile dvie treće nagrade, a jedan je bik primio drugu nagradu. Tim uspjehom možemo biti upravo oholi i ponosni! Ta kako nećemo, kad smo imali dieliti mejdan ili bitku sa kotarom bujskim, koji slovi sa ljepote blaga, i od kuda pokrajina dobavlja svoje bikove za nasakočne postaje! Još ćemo dodati ovdje, da je sve naše blago bilo pohvaljeno i kako dobro uzgojeno i kako dobro držano. Neke naši kmetovi napreduju posvećivati svu svoju ljubav i svu svoju

pažnju blagu, neka mu priredjuju zračnije, svjetlije i čistije staje i blago će njim stostruko naplatiti trud i trošak, povećati će znatno njihova blagostanje!

Pucanje u oblaku proti tući.

Stari je bio običaj u mnogih naših krajevih, da su ljudi pucali na oblaku, kada se oluja bližala. Oni su streljali tobože u vještrice ili strige, koje su se, po njihovom praznovjerju, na metlah po oblacih vrzle i stvarale tuču.

U novo se doba počelo opet streljati u oblaku, ali ne iz pušaka, nego iz mužara i ne na vještrice, nego na crne oblaćine, koje u svojem krilu kriju tuču, taj nemili bič i strah svakoga gospodarara.

O koristi pucanja na oblaku proti tući se već odavna pisalo, ali prvi koji je to počeo na svojih dobrim praktično izvaditi, jest načelnik u Slovenskoj Bistrici, gosp. Albert Stiger.

Vidivši korist od toga, nastavili su se pokušaji i druguda, a osobito u Italiji, gdje danas ima preko 3000 streljista ili postaja za streljanje.

U Italiji bilo je lani više izložba raznih mužara za pucanje na oblaku i sastanaka učehih i praktičnih ljudi, koji su se svi slagali u tom, da je nedvojbeno stvar, da shodnim pucanjem iz navlašnih mužara može se svaki kraj uspješno obraniti od tuće.

Što je praksa dokazala, toga nije htjela i neće još znanost da prizna. Ona si ne može protumačiti, kako može zrak potisnut od mužara obustaviti i uništiti onu ogromnu silu, koju olujni oblaci kriju. Ipak u zadnje doba počelo je i znanosti svitati, te je dr. I. A. Perntner, ravnatelj središnjeg meteorološkog ureda u Beču, dakle svakako čovjek u prvom redu kompetentan, prisustvujući pokušajima izjavio, da je jako vjerovatno, da zračni priteni, što se pucanjem stvaraju, uplićuju na tuču, t. j., da ju prepriče.

Potaknutem zemaljskoga gospodarškoga vieća bio je lani prihvaćen u našem saboru zaključak, da se ima pokušati pucanje na oblaku u dolini Mirne i za to se glasovalo podporu od 1000 for uz uvjet, da bi drugu tisuću imale dati zanimane zadruge ili občine, a dvie tisuće vlada. Da se uređi provedba toga zaključka, sastali se dne 28. juna 1899 na Livadah odaslanici naše, motovunske i bujske zadruge. Tu sudjelovanjem tajnika zemaljskoga gospodarškoga vieća se predložilo, da se postavi jedan red streljista od Crnice do Sovinjaka, jedan red od Vižinade do Motovuna, a treći red od Završja do Oprtlja. Prema tomu je isti g. tajnik bio pripravio tehnički i ekonomički plan, al od svega nije bilo ništa, jer je zemaljsko vieće u sjednici 20. jula 1899., obzirom na to, što je već ljetu bilo odmaklo, te se ne bi moglo urediti streljista do konca agusta, i obzirom na to, što nije bilo nađe, da bi vlada pripomogla sa for. 2000. odlučilo, da se za lani odustane od svakakova pokušaja i naložilo predsjedništvu, neka pitanje još bolje prouči prema uspjesima, što će ih imati pucanje u drugih krajih i onda iznese predloge za uvođenje pokušaja u ovoj godini.

Po naputku danom, ova je zadruga zapisala sve oluje sa tućom, što jih je bilo u ovoj občini, a bilo jih je ništa manje nego dvanajst, zabilježiv si smjer, kojim je došla, uru i dan, kad je pala i štetu, što je počinila i to sve priobćila je zemaljskom gospodarškom vieću. Po tom se utvrdilo, da u nas tuća dolazi u obće sa sjevera-zapada, a riedko kada sa sjevera ili sa zapada.

Opaziti ćemo još ovdje, da je naša občina, upitana, hoće li ona sa svoje strane doprinesti, što ju bude taknuo za osnivanje postaja za streljanje ili streljista, odgovorila; da hoće doprinesti tu žrtvu.

Već smo na koncu drugoga mjeseca ovoga ljeta. Do tri mjeseca biti će onaj kobni dan, u kojem je bio sav Sovinjak potučen, a još se ništa ne čuje, što se kani u našoj pokrajini, pokrenuti za pucanje proti tući. Nadamo se, da naši ljudi ne će stati prekrštenih ruku, a budući odbor zadruge hoće svakako znati doći u susret željam gospodarara, i staviti se na čelo akciji za ustanovljenje streljista ili postaja za streljanje i, ako treba, društva, koja si budu to ustanovljenje postavila za svrhu. Tako ćemo i tu sa starom lozinkom: svi za svakoga, ili ti udruživanjem moć obraniti svoje vinograde i svoja polja od našeg najvećeg, najljućeg i svakogodišnjeg biča!

Pouka.

«Tko umi, ima dvi», su mudro rekli naši stari! Obćenita je tužba, da zemlja ne radija više kako je nekada radjala; neprijatelji poljodjelstva, razne bolesti i razni kukci su se pomnožili na zator onaga, što sada zemlja rodi, a porezi, prirezi, nameti i druge potrebe su se potrostručile, ako ne i više. Ne dade se dakle više živiti onako lahko, kako su naši stari. Danas mora i kmet učiti, ako hoće više imati. I za njega valja ona «tko umi, ima dvi».

To je imao na umu i naš odbor.

Po zamisli gospodarske zadruge u Dolini i do-
govorno sa ostalimi zadržugama, napravio je ovaj odbor
na c. kr. ministarstvo poljodjelstva. Jednom je molio,
da bi se povećao broj stipendija za hrvatske i slovenske
mladiće, koji bi htjeli polaziti gospodarske škole u
Gorici i u Grmu. Ova dva izvrstna gospodarska za-
voda su ovuda poznata, jer imamo već jednoga mladića,
koji je školu u Grmu izučio i jer su dvojica odavle
već prije bili u školi gorickoj, da se izvježbaju u svilo-
gojstvu. Na ovu molbu nismo primili nikakova odgo-
vora, ali možemo očekivati, da će se imati na nju ob-
zira. Medjutim smo postigli, da je i ove godine bio
primljen jedan mladić iz ovoga kotara u školu u
Grmu. Upozorujemo ovim gg. članove, da mladići, koji
ovu školu svrše ne samo, da dodju dobro izučeni u
svakoj struci gospodarstva, nego, ako budu završničenici,
imaju pravo pitati, da poslije dvie godine službe budu
pušteni doma i prenešeni u pričuvu ili rezervu.

Kako je odbor lanjske godine i prije i poslije
otvorenja natječaja potaknuo članove, da se za svoju
djecu natježu za mjesto u kojgod od onih škola, tako
to neće ni ove godine prepustiti, pa se nada, da će jih
se natjecati još više nego sada. Mnogobrojnim mol-
bama dokazati ćemo, da je i u Istri velika potreba jedne
gospodarske škole za hrvatsku i slovensku djecu.

Drugom od spomenutih molba je molilo, da bi
se našim djevojkam podiellio podpore ili stipendije za
pohadjanje takozvane «gospodinijske škole» u Ljubljani.
To je novo uređeni zavod za kmetijske djevojke. Vode
ga čet. gg. sestre reda Sv. Franje. Nauk traje samo
godinu dana.

Primaju se djevojke, koje su navršile 16. godinu,
ali iznimno mogu biti primljene i mladije.

Podučava se u vjeronauku, u uzgoju, zdravoslovrju,
računstvu, postupanju sa bolnima i u obće u svemu,
što treba znati dobroj kmetskoj gospodarici, a osobito
u kuhanju, šivanju na ruke i na šivaljki, u pranju, u
gojenju svakoga blaga, mličarstvu, vrtlarstvu itd.

Na tu našu molbu odgovorilo se 19. novembra
1899, da je vlada dozvolila za doba od trih godina
podporu od godišnjih for. 150 onim djevojkama hrvatske
ili slovenske narodnosti, koje bi htjele polaziti onu
školu, ali se opazilo, da za godinu 1900 bi se moralo
najdalje do 25. istoga mjeseca podnesti prijavu. U tako
kratko vrijeme nije se moglo to pravo ni razglasiti, a
kamo li prijaviti, i tako nije se nijedna djevojka natjecala.

Preporučamo, da bi se ove godine koja prijavila.
Neka se ne kaže: ženskoj glavi ne treba nauka! Ne,
baš protivno! Od djevojke postane majka, a majka
radja i uzgodja djecu i mužve. Od majke ovisi vrlo
često sreća djeteta i muža i čak ciele družine. Za to,
ako hoćemo imati dobre skrbne gospodare, uzgajimo
dobre i skrbne žene, i majke i gospodarice.

Kad je lani na 27. maja debela tuča potukla vas
prirod na Mlunu i Sovinjaku, ostali su gospodari sme-
ten i tom velikom nesrećom i nisu znali što njim je
učiniti sa teško ozledjenimi lozami. Odbor je odmah
pitaod savjet kod gospodarškog zavoda i kod gospo-
darskog vieća u Poreču te kod c. kr. zemaljskog nad-
zornika za poljodjelstvo.

Gospodarski zavod u Poreču po svojem ravnatelju
g. Cucovichu, nekad Kukoviću, starinom iz Podgrada,
koji pozna naš jezik, nam je svojim dopisom 7. junja
1899 br. 627 javio, da će nam odmah odgovoriti, ako
mu pišemo talijanski, jer da je ovo uređovni jezik.
Morali bi se primiti usijana željeza, da ožigošemo kako
zasluži ovaj postupak. Kmet plate i jauče nad vino-
gradom za više godina uništenim, pita pomoći i savjeta,
a gospodin ravnatelj gospodarskog zavoda u Poreču
razumije vapaj, ali okreće hladno glavu i kaže: «non
capisco». Na čast mu bilo! Hvala Bogu, ne krije se sva
ljudska znanost u onom zavodu, niti su svi Cucovich.

Zemaljsko gospodarško vieće i c. kr. zemaljski
nadzornik poljodjelstva su nam dali odmah zamoljenu
uputu, i mi smo ju priobćili dotičnim županstvom.

Bilo nam se obećalo, da će se poslati ovamo i
putujućeg učitelja, da ljude živom rieči podučiti, ali se
to nije dogodilo.

Ova je zadruga pred 10 godina molila, da bi se
amo kadgod poslalo putujućeg učitelja poljodjelstva i
opetovala je tu molbu, ali sve zaman. Mi ćemo zak-
ljučiti devetnaesti viek bez ikakve žive pouke u gospo-
darstvu, dočim ju druge zemlje već odavna imaju!

Tu smo želju i potrebu prikazali c. kr. zemaljskom
nadzorniku poljodjelstva, kad je u prošlom oktobru bio
ovdje i preuzvišenom gospodinu namjestniku, kad je u
novembru mjesecu počastio svojim posjetom Buzet, te
nadamo se, da će se u tom pogledu što god pokrenuti.
Osnova o uredbi putujućih učitelja postoji, ali dok ona
putuje od oblasti do oblasti, kmeti pogibaju.

Na troškove zemaljskoga gospodarškoga vieća bio
je amo poslan klaštiroc za voćke, ali sbog slaba vre-
mena nije mogao prirediti nego vrlo malo uzoraka.

Našoj zadrugi bilo je od zemaljskog gospodarskog vijeća doznačeno 200 kruna za pouk u ciepljenju američanskih loza. S tim se je naručilo potrebno orudje za dvanajstoricu i hoće se ovih dana započeti poukom, koju će davati g. Ivan Klarić, gojenac gospodarskog zavoda u Girmu.

Na razpolaganje članova postoji dosta dobro ob- skrbljena zadruga knjižnica, ali žalibože malo njih se s njom nastoje okoristiti. Za tekuću godinu se je zadruga predbrojila na jednu hrvatsku slovensku, talijansku, a za one, koji znaju njemački, također njemačku gospodarsku novinu.

Sve, to bi morali gospoda članovi marljivije upo- trebjavati te bi mnogo liepa i korisna naučili. I kmet mora si dati brige, da se posluži uspjesi znanstvenoga izražavanja i proučivanja, što jih nadje u pučkih go- spodarstvenih knjigah i u pučkih gospodarstvenih listo- vih. Inače ne će biti nikada u njega napredka, plesti će uvijek kotac, kako i otac i ostati će vječna sirota.

Odnosaji sa drugim društvima

Kako ne može čovjek sam o sebi živiti, tako ne mogu ni društva. I naša je zadruga došla u užu do- ticaj sa drugim društvima, te je odatle i koristi crpila.

U najuži je ona odnosaj stupila sa našom zajmov- nicom ili posudnicom, t. j. buzetskim društvom za šted- nju i zajmove. Ovo je bilo za nju prava banka, kamo je suviše novce spremala, a u potrebi posudjivala. Šamo tako je bilo moguće, da se obavi u veliko naručba Thomasove muke, i samo tako će biti opet moguće, da se i ove godine naruči skupno za sve članove opet istu muku, kajnit, žveplo, modru galicu i razno sjemenje. Po istoj zajmovnici je pak omogućeno zadrugarom, da odmah izplate naručbu. Tako naša posudnica s jedne pomaže odboru kod nabave, a s druge zadrugarom kod izplate nabavljenih gospodarskih potrebstina.

Koncem minule godine, ustrojila se i u Roču ta- kova mala zajmovnica, pak ćemo mi i s njom gojiti onaj prijateljski odnosaj, kako i s našom, te tako, sdru- ženimi silami raditi za boljak i napredak nevoljnoga kmetu u ovom kotaru. Veli se, da gdje se bratska srca slože i olovo plivat može, pak će, ako Bog da, i našem složnom radu poći za rukom, da malo po malo skinemo sa kmetijskih ledja ono teško olovo nevolje, kojega tako ljuto tišti. A kod tog rada nam je bez razlike stra- naka mio svatko, koji hoće da u tom smieru složno s nama radi.

Kako mi ovdje za Buzet, tako se trudi u Trstu «Kmetijsko društvo» za napredak gospodarstva u tršćan- skoj okolini. S njim smo također bili u svezi, i uprav njegovim posredovanjem—dobili smo—u zadnje vrijeme dva vagona Thomasove muke, na čemu budi mu ovdje izrečena iskrena hvala. Bili smo mu svojedobno pred- ložili, da se složimo za skupnu nabavu u ovoj godini, ali nismo odgovora primili. Sadja, iza ustrojenja «Go- spodarske Zveze» u Ljubljani, bilo bi to i suvišno.

Koncem prošle godine ustrojila se najime u Lju- bljani na široko osnovana «Gospodarska Zveza». To je sveza, ili zavez gospodarskih društva, zadruga, tr- govaca, obrtnika i poljodjelaca. Svrha je Zvezi, da po- maže kmetom, trgovcem, obrtnikom, gospodarskim i štedovnim zadrugam i društvom u njihovom radu bilo savjetom, bilo inače u njihovom gospodarskom stanju.

Naša je zadruga pristupila toj Zvezi, te će kroz nju nabaviti sve, što bude članovom trebovalo i dobi- vati će badava njezino glasilo «Narodni Gospodar».

C. kr. kmetijska družba u Ljubljani, kojoj naša zadruga ne-može biti članom, jer društvo ne može tak- pivim biti, nam je lanjskoga ljeta poslala na ruku, po- slavši nam one brojeve njezinoga glasila «Kmetovalec», u kojih se pisalo o društvi za uzajamno osiguranje goveda.

Budi i njoj ovdje na tom blagohotnom susretanju izrečena topla hvala. Ove godine se je zadruga pred- brojila na ono njezino glasilo.

Na koncu ovoga odsjeka spominjemo i naš već trogodišnji odnosaj sa društvom Sv. Jeronima u Zagrebu, po kojem mi godimice srećkom upišemo dva doživotna člana tomu društvu i tako omogućujemo, da ti člani dobiju godimice koleđar «Danicu» i još dvie tri knjige nabožna i poučna sadržaja.

Zaključak.

Ako na koncu ovoga izvješća odbor dodade, da se je nabavilo 850 voćaka, i 12 noževa za ciepanje američanskih loza i da će to biti danas sve izdriečano među članove, prikazao je sve, što se je u našoj zadrugi dogodilo i uradilo od lanjske skupštine do danas.

Nije možda toliko, koliko bi se htjelo i koliko bi trebalo, ali je svakako onoliko, koliko se je moglo. Odbor si je svjestan, da je izpunio svoju dužnost, te mirnom svjesti povrća u vaše ruke svoju čast željom, da ju podadete ljudem, koji budu htjeli i znali učiniti

i bolje i više, nego li su to učinili dosadnji člani odbora.

Predsjednik pozove zadrugare, da se prijave, koji ima što opaziti na pročitano izvješće ili koji želi ka- kovo razjašnjenje.

Zadobi rieč g. dr. M. Trinajstić, i reče: Gospodo zadrugari! U našem pročitano izvješću čuli ste korake, koje se je učinilo, da jedanput dodjemo do putujućeg učitelja poljodjelstva, uređbu, zu koju mi ovdje ne znamo ni da postoji, čuli ste, da se u tom pogledu izrazilo želju i njegovoj preuvišeosti gospo- dinu namjestniku. Prekjučer primio sam na to odluku c. kr. kotarskog glavarstva, koju, jer doniekie riešava našu molbu i predstavku, čete mi dopustiti, da vam pročitam. Ona glasi:

Nr. 2071.

C. kr. okrajno glavarstvo KOPER, dne. 19. febrara. 1900.

Gospod Mate Trinajstić, obč. glavar, Buzet.

Njegova ekscelencija, gospod. namestnik, naložil mi je, z odlukom od 10. t. m. št. 26934 sporočiti Vam gledé na Vašo spomenicu, izročeno: mu o prilici nje- govega potovanja, kar ona zađeva kmetijski potovalni pouk, da se ravno sedaj peča ministerstvo za poljodjel- stvo za organizaciju kmetijskega potovalnege pouka, in da se v kratkem ukrene vse, kar bođe potrebno da bođe imel ta pouk večí uspěh.

C. kr. namestnički svétaik Schaffenhauer m. p.

Nadajmo se dakle, da ćemo jedanput, i to čim prije, viditi u našem kraju učitelja, koji će nas živom rieči putiti, što i kako nam je raditi, da od naše muke, od našega truda budemo imali više ploda.

Kad imam rieč ja, hoće mi dopustiti gospodin predsjednik, da još koju rečem.

Gospodo zadrugari! U odborovom izvješću, što ste ga sada čuli, spominju se kemijska ili umjetna gno- jiva, a poimence Thomasova muka (troska) i kajnit. Većina od vas je ta dva gnojja ili barem prvo već vidila i uporabila ga, ali ipak mnogi se pitaju:

Čemu i zašto su ta umjetna ili kemijska gnojiva?

Na to pitanje nije vam se moglo odgovoriti u odborovom izvješću, pak dopustite, da vam ja na to u kratko odgovorim.

Stabla, trava i sve bilje jesu živuci stvorovi. Nisu živuci kako čovjek i živine, ali su živuci. Da živu, da rastu i da uspejavaju trebaju hrane. Tu hranu sisaju iz zraka lišćem i iz zemlje, žilicami svoga korjena.

Pokupajete biljci lišće ili odrežite joj žilice i ona će okržljaviti, će ginuti, će umrieti.

Zrak se ne mjenja; on ima uvijek one iste sasta- vine i za to biljka nadje u njemu uvijek one hrane, koju treba i koju može kroz svoje lišće usisati.

Kod zemlje to nije. U njoj biljka nepadje uvijek one hrane, koju treba, i to za to ne, jer dok joj stabla usjevi i druge biljke izsisavaju sve sokove, ona nema od kuda, da nadoknadi, da nadopuni ono, što njoj je tim uzeto. Za to se zemlja gnojji. Gnojem mi povra- čamo zemlji ono, što smo njoj travam, usjevi, stabli uzeli.

Bilne srču iz zemlje, osim vode, još jedanajst vrsti sokova ili hrana. Od nekoih trebaju jako malo, a drugih ima svuda u izobilju. Samo četiri vrsti hrane su, koje njim u zemlji ponestaje i koje treba, da njim čovjek sa gnojem podade. Te hrane zovu se: dušik, fosforovina, lužina (pepeljika ili potaša) i vapno.

Dušik, to vam je plin, gas, bez boje, bez ukusa i bez vonja. U zraku, u uzduhu ima ga 79 diełova od sto i mi ga dišem skupa sa drugim plinom, sa ki- sikom. Ako bi dušik bio sam čist, ni bi umrli. U njem samom ne može da živi stvor diše, ni svieća da gori, a u njegovom drugu, kisiku, bi u čas sva izgorila. Ova dva plina svaki za se ubijaju, a združeni uzdržuju život.

Fosforovina je fosfor slučen ili spojen opet sa onim kisikom. O fosforu ste čuli govoriti, jer se od njega prave žigice, al ne one novije, koje se samo na svojoj skutuljici zapale, nego one druge, koje se upale, kad jih po židu ili po hrapavom papiru potegnute, te smrde.

Vidili ste možda kadgod po noći svjećicu, gdje luta po groblju ili po mrtvarah. Strašivice kažu, da su ono mrtve duše, a znaost vam tumači, da ono nije, ako ne fosfor, kako plin, koji se iz zemlje diže i upali, čim dodje do zraka.

U svakoj rodnoj zemlji treba da je fosforovine, inače usjevi ne bi uspejavali. U mesu, u kruhu, šta ga mi je- demo, imade također fosforovine, i ova pomaže stva- rati u nama krv, meso i kosti.

Lužina, (pepeljika ili potaša) vam je svim po- znaia; jer smo do nedavna imali ovdje kod sv. Ulde- rika tvornicu iste. Znaće, da ju se iz pepela vadi, da je biel prašak; čuta ukusa. Lužine ili potaše treba svakomu korisnomu bilju, a najviše repi, krumpiru, vinovoj lozi i djetelinu.

Vapno znate još bolje što je.

Ove četiri vrsti hrane mora se gnojenjem zemlji dodati, ako hoćemo, da nam uspie ono, što zasijemo i zasadimo. Biljke se uživaju raztopljene vodom: Za to ako je suša, ne mogu se biljke hraniti i trpe.

Najbolji gnoj za gnojenje je svakako stajski gnoj, jer on daje zemlji sve one četiri vrsti hrane i još druge, a osim toga stvara prst ili crnicu (humus), koja čini zemlju rahlju.

Kad govorim: stajski gnoj, ne mislim na onaj gnoj, što ga se žalibože vidi mnogo ovuda i druguda; gnoj, koji leži na kupu kod kuće tjeđne i tjeđne, kojega opere kiša s krova i s neba, kojega se osoka razlije po dvorištu i po selu, a ostane samo suncem osušena slama. Ne, to nije gnoj. Stajski gnoj leži ne- daleko staja u jamah, u gnojštu, ni suh ni mokar, ne pristupani kokošam ni drugoj peradi, a njegova se osoka spravlja u manjoj nižoj jami, od kuda ju se opet na gnoj izliva, da ne posuši. Ta osoka je naj- bolji dio gnoja. Mjesto, da ju pustite teći po dvorištu i po selu, na štetu zdraljiva i na ruglo seljana, dajte ju odvestite na vaše livade ili u vaše vrtove, pak čete se uvjeriti, koliko vam ona vriedi.

Stajski gnoj bio bi za gnojenje dostatan, kada bi se njim povračalo zemlji sve što joj se uzelo i onoliko, koliko joj se uzelo. Ali to se nikada ne dogadja. Nitko ne potroši u kući sve ono, što mu zemlja rodi, već prodade ili žita ili krumpira ili blaga. Tako će ono, što je njegovo žito, njegov krumpir i njegovo sieno pojedeno od blaga izsisalo iz njegove zemlje, poči dru- gamo i možda izgubiti se posve ne samo za njegovu nego i za druge zemlje. Nevračajuć ovako od godine od godine zemlji ono, što njoj se je uzelo, ona osiro- maši i daje sve manje ploda. Onda dakako počmemo se tužiti, da zemlja ne radja više, kako je nekada ra- djala.

Izključivo gnojenje stajskim gnojem dakle dan danas već ne pomaže i svaki skrbni gospodar treba, da se uteče umjetnom ili kemijskom gnojenju i da s njim nadopuni što stajski gnoj ne daje.

Umjetnim gnojem se je već mnogim, slabim go- spodarenjem ojalovljenim oranicam i livadam povratila prijašnja rodovitost, pače i povećala a često se je i na novinah, dakle na zemljah prije ne obradjenih, sa malo umjetna gnojiva postiglo mnogo više, nego sa izklju- čivo stajskim gnojem.

Hrane, koje ćemo kemijskim gnojenjem podati zemlji, jesu, kako sam rekao, dušik, lužina ili potaša i fosforovina. Dati ćemo jednu, ili drugu ili treću od ovih hrana, ili dvie skupa, ili sve tri skupa prema tomu, što kanimo posijati ili posaditi i prema zemlji, koju ćemo pognojiti.

Nije uvijek lahko reći unapred, što imamo kojoj zemlji dati, pa svi preporučuju, da se pokuša gnojenje sa više vrsti umjetnih gnojjeva, i da se njivu, livadu, vinograd razdieli na više djelova i svaki diel drugačije pognoji. Tada će se znati po plodu česa nam zemlja najviše treba.

U trgovini se nadje već gotovih smiesa raznih umjetnih gnojjeva za razna stabla i biline, ali najbolje je čuvati se toga i napraviti si sami smiese, ako jih treba.

Trgovačke smiese su najviše puta prevara. Najglavnija kemijska gnojiva, kojimi se zemlji du- šične hrane podaje, jesu čilski solitar i amonijačna ili nišadorova sol.

Neću vam razlagati od česa sastoji čilski solitar, ili salpetar, već ću vam samo reći, da je to stvar, koju se već gotovu kopa u rudah južne Amerike, pa onda stuče, raztopi na pari, pročisti i osuši na suncu, pa tako spravi u trgovinu.

Amonijačna ili nišadorova sol je slučak, u kojem je glavni sastavak nišador ili čipavac. Ovo vam je plin, kojega čete nosom oćutati u zahodih, gdje tako ujedna, da morate glavu okrenuti, pak u konjskih i ovčijih stalah.

Sa ovimi se gnojivi pomaže rast stabala i biline. Mora jih se dakle u većoj mjeri upotriebiti kod biljkah kržljavih i slaba rasta. Nesnije jih se upotriebiti ni- kada samih, jer posto bi samo krećala bilinu, ne bi dopuštala da plod dozori. Kada biste n. pr. samo ovim gnojivom gnojili krumpir, imali biste liepu stabljiku, a ništa gomojla ili krumpira. Za to jih se ne preporuča za studene krajeve, gdje sve kasnije dozrieva.

Gnojiva, kojimi se zemlji lužine ili potaše podaje, jesu kajnit i pepel.

Kajnit je rudna sol, koju se već gotovu kopa u rudah, kakovih ima više u Njemačkoj i u Galiciji.

Ovo je gnojivo izvrstno za močvarna tla, a koristi mnogo i u pjeskovitih tlih, dočim mu nije siguran uspjeh u bojem ilovastom tlu. Njegovo je djelovanje prelazno i za to se mora skoro godišnje opetovati. Najbolje jest, da ga se razaspe u jeseni ili u zimi i odmah zadrja ili podkopa ili podore.

Mjesto kajnita rabi se i pepela, samo da ga se hoće puno.

Napokon treća vrst gnojiva, kojimi se zemlji podaje fosforovina jesu superfosfati i Thomasova troska (muka ili žlindra).

Superfosfate izvadaju tvornice, mješajući sirovu rudu fosfat sa sumpornom kiselinom ili kostnu muku sa sumpornom kiselinom. Superfosfati su izvrstno gnojivo za bolja tla, za glinasta i ilovasta tla, a izplaćuje se uporaba najviše kod gnojenja raznih zita.

Thomasovu žlindru ili trosku poznate dobro svi, jer je njezina uporaba kod nas dosta razširena, ali će biti malo vas, koji zna kako se proizvaja.

Kad u velikih ljevaonica željeza hoće, da tvore ocelj ili ocal prost od fosfora, raztope željezo u velikih kotlovih.

Prije toga poredaju u velike kotle po strani vrst kamenja i dodaju još i vapna. Onda bace unutar surovo željezo, podmetnu oganj, a kad je željezo raztopljeno, upušu posebnim načinom zrak u tu raztopinu.

Tako se fosfor, koji je u željezu, pretvori u fosforovinu, a vapno, koje je bilo metnuto u kotal, i kojega ima i u onom kamenju, spoji se sa tom fosforovinom, te skupa s drugim stvarmi spliva na površinu one raztopine, kao nekakav skorup. Tada nagnu malo kotlove i skorup steče van. Taj skorup vam je ta Thomasova troska, koju šalju u trgovinu, otriebiv ju od željeza i samljev ju kako muku. Zove se Thomasova troska po imenu Engleza Thomasa, koji je taj postupak čišćenja željeza pronašao. Tako dobiju s jedne strane čisti ocelj, a s druge izvrstno gnojivo.

Uporaba toga gnoja je toliko, da ga ljevaonice željeza ne mogu ni proizvesti koliko se pita. Za to baš su se sada te ljevaonice složile i udarile troski veću cijenu, te ćemo ju već ove godine morati mnogo skuplje plaćati.

Thomasova troska je izvrstno gnojivo za slabije tlo i za livade srednje dobrote. Sbog svojeg vapnenog sadržaja je dobra također za pjeskovita tla. Za bolja tla i gdje se hoće na manjem obsegu više dobiti, gdje se dakle intenzivno radi, preporučuju se više superfosfati. Jedan kilo superfosfata pomaže toliko, koliko dva kila Thomasove žlindre. Kostni superfosfat prodaje se po for. 470 ili K. 940, a žlindru smo lani plaćali po for. 315 ili K. 630. Već bi dakle skoro sada jeftinije bilo služiti se sa superfosfati, nego li sa žlindrom, a bude li ova poskupila, to će vriediti još više.

Osim ovih glavnih umjetnih gnojiva ima jih još mnogo, koja imaju u sebi raznih vrsti hrana kao n. pr. kostna muka, koju na razne načine priredjuju od kostiju i koja ima u sebi i fosforovine i nešto dušika.

Kada bi vam išao nabrajati sve suvrsti, bi se to odviše oteglo i moglo bi vam dosaditi.

Još ću vam samo kazati, koja se gnojiva preporučaju za razne biline i stabla.

Loze ćete dobro pognojiti, ako dadete u jeseni svakoj 2 kg. stajskoga gnoja, 2—3 deka superfosfata i 7—10 deka neizluženoga pepela, a u proljeću 8—11 grama čilskoga solitra ili pako, ako dadete u jeseni svakoj trti 2 kg. stajskoga gnoja, 2—3 deka Thomasove muke i 7—10 deka pepela ili mjesto ovoga 2—3 deka kajnita, a u proljeću 8—10 grama čilskoga solitra.

Ako su trte slaba rasta, dajte njim malo više čilskoga solitra, a ako su jake i krepke, dajte njim više superfosfata ili žlindre.

Sva gnojiva se imadu podkopati do 25 cm. duboko. Nek se ne reče: što ćemo gnojiti lozu, kad nam je filoksera na pragu. Ne, gnojena loza biti će krepka te će više odoljeti filokseri onako, kako krepak, dobro hranjen čovjek bolje odoli bolesti. Gnojenjem ćete, ako ne spasiti, a to sigurno produžiti lozi život dote, dok budu počele roditi amerikanke, koje ste posadili.

Za gnojenje pšenice se upotrebi po hektaru (10.000 četvornih metara) 480—560 kvintala stajskog gnoja i 4—6 kvintala superfosfata ili 8—12 kvintala žlindre.

Ječmu se daje 1/2—2 kvintala čilskoga solitra po hektaru, i to osobito ako je slaba rasta. Tomu se može dodati 2—4 kvintala superfosfata. Ako se voli gnojenje u jeseni, onda neka se daje 4—6 kvintala kostne muke ili Thomasove troske.

Zobi ili ovsu će se frizkog stajskog gnoja. Ako će mu se dati umjetnog gnoja, to nek mu se daje prije sjetve na lahkom tlu 4—6 kvintala kostne muke po hektaru, a na težkom tlu 4—6 kvintala superfosfata.

Ipak ništa mu neće tako pomoći, kako 2 kvintala čilskoga solitra po hektaru.

Za sjenokose uzme se 8—12 kvintala Thomasove troske i 12—16 kvintala kajnita po hektaru. Pospe jih se skupa u mjesecih novembru, decembru, januaru i februaru. Ova dva gnoja ne smije se pomiešati skupa više od 24 ura prije, nego li jih se pospe, jer se inače lahko skruće kako cement.

Za suhe sjenokose jesu bolji i korisniji superfosfati od Thomasove troske. Ovom gnojivom: izčezne mahovina, ako je ima, i niknu bolje vrsti trave i djeteline. Mnogo pomaže i stari gnoj, koji brani sjenokose, od suše.

Za krumpire se upotrebljava najviše stajski gnoj, onomu se može dodati do 4 kvintala superfosfata i do 2 kvintala čilskoga solitra. Izvrstno umjetno gnojivo za krumpir, a i za repu je Thomasova troska skupa sa kajnitom. A kao najbolje umjetno gnojivo za krumpire preporuča se kostni superfosfat i sumpornokiselini kalij. Svakoga se rabi po 2 kvintala na hektar.

Ta se gnojiva raztresu po njivi, kad je skopana, a ne zbrinana. Prvi stan: K 9, a drugi K 27. Dakle za jedan hektar će se: 36 for. potroška ili 72 K.

Sobiva ne trebaju nikakove dušične hrane, jer je ona svojim lišćem toliko usisuje zraka, da je još ostane i u zemlji, gdje su rasla. Uprav zato se preporuča sijati iza njih na onoj zemlji žita.

Sobivom se daje 5—8 kvintala superfosfata ili 10—16 kvintala Thomasove troske sa toliko kajnita. Djetelina i slične trave će vapna u zemlji. Ako njim se daje 6 kvintala superfosfata ili 12 kvintala Thomasove troske po hektaru, njim je dosta. Kod višegodišnjih travnika najbolja je Thomasova troska, a još bolje ako se dodade njoj do 10 kvintala kajnita.

Volke trebaju istu hranu, kako i druge biljke. Jaka voćka treba na godinu 2 kg. kajnita i 1 kg. Thomasove troske ili 1/2 kg superfosfata i 1/2 kg čilskoga solitra. Taj gnoj se podaje tako, da se naokolo stabla već pod najskrajnije grane izkopa jarak dubok od 1—2 noge, a kod krušaka još dublji, ili da se izkopa red skulja ili rupā toliko dubokih i u ove uspe ona gnojiva.

Ne ću, gospodo zadrugari duljiti, možda je i ovo već previše.

Što sam rekao, služiti će vam svakako dokazom, da je pravilno gnojenje najglavniji uvjet uspjehu svega rada, jer zaludu muka oko stabla i biljke, ako hrane neimadu. To neka vam bude i pobudom, da malo pametnije svojim gnojem postupate i da ne puštate, da vam se najbolji dio gnoja grazilice po dvorištu i po selu. Biti ću veseo, ako tih par riječi budu komu god pobudom, da pokuša sreću sa drugim umjetnim gnojivi, a ne samo sa Thomasovom troskom. Naša će mu zadruga poći u svemu na ruku.

Neka pak nitko ne reče, što nam o gnoju govori taj čovjek, komu gnoj ljepo ne diše. Ne treba baš ruke u gnoju mješati, a da se znađe o njemu koju reći. Što sam rekao, nisam iz prsta izsisao, nego u pohvaljenih knjigah našao, a oni, koji su te knjige pisali, zaslužuju da jih poslušate. Poslušajte dakle i bolje će biti za vas.

Član g. Mate Sanković zamoli za rieč i reče: Zahvalan sam g. blagajniku na jezgrovitoj pouci o kemijskih gnojivih, a mislim, da će mu biti isto zahvalani svi gg. članovi, nego će mi ipak dozvoliti, da opazim, da sam govorio sa nekojimi, koji su bili počeli upotrebljavati kemijska gnojiva, pa su se pokajali, jer njim se je baš iza toga zemlja tako izjalovila, da nije više radjala. Za to mislim, da treba kod uporabe tih gnojiva vrlo oprezno postupati.

Pošto je odborovo izvješće u sebi jako zanimivo i ovo što je g. blagajnik kazao o kemijskih gnojivih poučno, to se nadam, da će odbor dati sve to tiskati, jer ovako ne može to ostati svakomu u pameti.

Dr. M. Trinajstić na to primjeti sljedeće: Što g. Sanković veli, da su se nekojim zemlje iza uporabe kemijskih ili umjetnih gnojiva izjalovile, to može lahko biti, ali tomu nisu toliko kriva gnojiva, koliko njihova zla uporaba.

Kako se moglo razabrati iz onoga, što sam rekao nije svako gnojivo za svaku zemlju i za svaku bilinu. N. pr. prije sam kazao, da čilski solitar pomaže, da se biljka bujno razvije. Ako vi dadete toga gnoja biljki, koja je i onako već bujna i jaka, ona će još više potjerati, pa tim izsisati iz zemlje više nego joj je treba. Nastavite gnojiti takovim gnojem i biljka će izsisati sve sokove, pa zemlja će izjaloviti. Dajte vi redom nekoliko godina jednoj livadi Thomasove žlindre, trava i djetelina će vam rasti, da će biti divota? je gledati, ali baš s tim, što ste vi pretjeranim gnojenjem napeli rodovitost zemlje do skrajnosti, ona će baš izdati i neće više radjati. To je onako, kako kad žica pukne, ako ju se previše napne. Treba dakle dati svakoj zemlji i svakoj biljki ono što joj treba. I za to sam kazao:

ne primite se sieno jednoga gnojiva, nego podielite svoju livadu, svoju njivu, svoj vinograd, svoju oranicu na više dijelova, pa gnojite svaki dio drugače i onda ćete najbolje doznati, što je za vas najbolje.

Oni, koji su gosp. Sankoviću pripovjedali, da su njim zemlje postale neplodne, su možda počinili još jednu pogrešku, da su najme u kakova bezdušna trgovca kupili već gotove smjese gnojiva, koje nisu bile za njihovu zemlju, ili koje nisu bile u obće nikakov gnoj, već smjesa bez ikakove hranive stvari i vriednosti. Takovim gnojem se je dakako morala zemlja izjaloviti.

U koliko sam čitao o kemijskih gnojivih, mislim, da je najbolje rabiti jih kao pripomoćno gnojivo uz dobar stajski gnoj, jer se njimi dodaje ono, što ovaj ne daje. To bi imalo vriediti osobito za naše krajeve, gdje uz toliko blaga, možemo, ako ćemo, imati i do broga domaćeg gnoja.

Cieli napredni svijet služi se umjetnimi ili kemijskim gnojivi, pak nas ne smije prestrašiti ovo, što se komugod nije takovo gnojenje počešlo.

Što se tiče tiskanja izvješća odborova i onoga, što sam rekao o gnojivih, opaziti ću, da je običaj zadruge da dade tiskati zapisnik glavne skupštine. Odbor je to u proračunu za tekuću godinu predvidio, i bude li odobren proračun, biti će ujedno od slavne skupštine zadovoljeno želji g. Sankovića.

Jer se više nitko ne javi za rieč, predje se na razpravu sljedeće točke.

K točki 4. Izvješće blagajnikovo i proračun za g. 1900.

Blagajnik dr. M. Trinajstić pročita obračun godine 1899, koji je sljedeći:

Redni broj	P R I H O D	Proračun		Primljeno	
		K	h	K	h
1	Ostatak u blagajni koncem god. 1898	214	73	214	73
2	Dio lovskih taksa	265	—	265	—
3	Članarina	400	—	520	—
4	Globe	10	—	—	—
5	Passivne posude	—	—	163	74
6	Aktivne posude povrtačene	—	—	170	—
7	Prodaja modre galice	300	—	741	70
8	Thomasove muke	—	—	1668	58
9	Naknada preplaćenih iznosa	—	—	10	46
10	Dignuto od uložka koc. Buzetskog društva za štednju i zajmove	—	—	2460	80
11	Prvi obrok vladine podpore od K 2000 za uređenje razsadnika američkih loza	—	—	1000	—
12	Prodaja kupljenog vrta	100	—	—	—
	Ukupno			7215	01

Redni broj	R A Z H O D	Proračun		Potrošeno	
		K	h	K	h
1	Upravni paušal	50	—	50	—
2	Nabava novih škropljivica i popravak starih	500	—	919	56
3	Nabava sto mješica za žvepljanje	300	—	—	—
4	Radnje u zadržnom vrtu	400	—	823	84
5	Učlanjenje dvojice u društvo Sv. Jeronima	20	—	20	—
6	Nabava modre galice	—	—	423	40
7	Thomasove troske ili muke	—	—	1778	22
8	Predujmi dani	—	—	170	—
9	povraćeni	—	—	163	74
10	Uloženo kod Buzetskog društva za šted. i zajme	—	—	2566	56
11	Tisk izvješća, oglasa i tiskanice	—	—	47	56
12	Predbrojba na novine i nabava knjiga	—	—	110	56
13	Nagrade	50	—	50	—
14	Ini troškovi	19	73	73	42
15	Saldo u blagajni	—	—	16	95
	Ukupno	1339	73	7215	02

Po naših pravilih ovaj je bito račun izložen kroz 14 dana, te je bilo svakomu prosto, da ga pregleda i izpita, te savrni s namirami, koje su tu sve u jednom svežnju. To je i sada prosto svakomu.

Zadobi rieč g. Sanković, i reče: Ja sam, gospodo, član ove zadruge od njezina postanka, t. j. od godine 1888.

Spominjem se, da nas je bilo u početku tek 20—30 članova, da je rad bilo ograničen i da su naši računi obsizali 100—200 for. Današnje izvješće odborovo i ovo blagajnikovo, koje smo sada čuli, nam dokazuju, koliko smo mi napredovali od onda. Koncem godine 1898 nas nije bilo ni 200 članova a danas nas ima već preko 400. Ako i nije zadruga protegnula svoje djelovanje na mnogo grana gospodarstva, već se ograničila za sada samo na nekoja, ova je ipak u tih razvila živu djelatnost. U izvješću odborovom mi vidimo čak odmjeren smjer, stazu, kojom će morati i budući odbor koracati, a ja se nadam, da će to biti isti, koji i do sada. O zadržnoj djelatnosti nam podaje dokaz i naš novčani promet, koji obsize čitavih 14.473 K. To je, gospodo moja, krasan napredak, ko-

Vidi dalje u drugom prilogu.

jemu se mi svi veselimo i nadamo se, da nećemo nikad više natrag.

Tolikom je napredku dakako uzrok duh udruživanja, koji se je u nas počeo buditi, ali prva hvala ide svakako našem vrlo mudrom odboru, koji se je pokazao neumornim i koji je znao sve upriličiti, da je to tako liepo uspjelo.

Ja predlažem ne samo, da se uzme do ugodna znanja izvješće odborovo i da se blagajniku dade absolutorij, nego predlažem također, da izkažemo odborovu našu hvalu tim, da barem nekojim odbornikom glasujemo koju, ako i malenu nagradu.

Na to dr. M. Trinastić izjavi: U ime odborovo i u ime svoje zahvaljujem se na priznanju našega rada. Mi se na svakoj novčanoj nagradi liepo zahvaljujemo, jer bi to donjelo bilo pravičnom naše zadruge i jer je nama najveća nagrada ovo priznanje našega nastojanja i sviest, da smo učinili koliko smo mogli i znali.

Predsjednik pozove, da oni, koji primaju predlog g. Sankovića, da se naime izvješće odborovo prima do ugodna znanja i da se blagajniku dade absolutorij, dignu ruku:

Glasovi: svi, svi!

Predlog bude jednoglasno prihvaćen.

Blagajnik dr. M. Trinastić predloži u ime odbora sljedeći proračun za godinu 1900.

Tek. br.	PRIHOD	Iznos	
		K	h.
1	Ostatak u blagajni koncem godine	16	95
2	Uložak kod buzetaskog društva za štednju i zamove	105	76
3	Na dugu za Thomasovu trosku	166	84
4	Zastale članarine	100	—
5	Tekuće	804	—
6	Dio lovskih taksa	200	—
7	Globe	20	—
8	Prodaja modre galice	2450	—
9	» žvepla	2800	—
10	» Thomasove muke	1600	—
11	» sjemenja	100	—
12	Podpora za vrt	1000	—
	Ukupno	9363	55

Tek. br.	RAZHOD	Iznos	
		K	h.
1	Upravni troškovi	80	—
2	Nabava štrcaljka i popravak starih	780	—
3	Radnje u vrtu	1180	—
4	Učlanjenje dvojice u društvo Sv. Jeronima	20	—
5	Nabava orudja	200	—
6	Tiskanice i tisak zapisnika	100	—
7	Nabava modre galice	2450	—
8	» žvepla	2800	—
9	» Thomasove muke	1600	—
10	» sjemenja	100	—
11	» voćaka	47	—
12	Ini troškovi	11	55
	Ukupno	9363	55

Predsjednik: Stavljam na razpravljanje ovaj proračun. Tko želi reć, neka se javi.

Anton Funderle: Proračunan je liep iznos za nabavu škropilnica ili štrecaljka. Ja mislim, da bi se moralo nabaviti također i mješćica za žveplanje, koji su također potrebiti.

Predsjednik Jakov Drašćić: Meni se čini, da je to za nas sada nemoguće, jer bi je morali nabaviti za sve; inače bi bilo prigovaranja, da zašto se jednomu dade, a drugomu ne. Ako bi jih imali naovaviti za svih 400 članova, bi jih trebalo naručiti barem 200. Kupimo li onih prostijih po 3—4 K svaki, to bi morali potrošiti najmanje 600 kruna. Već to u današnjih naših prilikah nemoguće, a što bi tek bilo, kada bi htjeli nabaviti onih po 20—25 K, kakvi se danas osobito preporučuju. Ja preporučujem s toga, da biste primili proračun, kako je predložen od odbora.

Ivan Pavletić p. Šimuna: Mislim, da bi se ipak moglo djelomice ugoditi predlogu Funderlovom i to tako, da se u svakom selu za siromašnije nabavi 5—6 mješćica.

Predsjednik: Moram opaziti, da u nas ima mnogo sela i da ako odlučimo, da se za svako selo nabavi 5—6 mješćica za siromašnije, to bi morali nabaviti jih i više od 200, te bi opet bili na onom što sam prije rekao. S druge strane pak opažam, da za druga re može nabaviti mješćice i orudje, ako ne za svoje članove, a članovi su svi jednaki.

Kručić Petar: Mi iz ročke občine, kad nam se pokvarila štrcaljka smo do sada morali dolaziti u Buzet na popravak. Pošto imamo i u Roču čovjeka, koji bi je znao popravljati, predlažem da nam se prištedi put i dopusti, da je dademo popraviti u Roču.

Dr. M. Trinastić: Proti tomu neće biti nitko, ali mislim, da tko pokvari štrcaljku, mora ju na

svoje troškove i popraviti, pa taj neka ju nosi na popravak, kamo hoće sam. Zadruga nosi samo one popravke, koji su potrebiti i uza svu pametnu uporabu orudja.

Zigante Ivan: Da bude reda u uporabljivanju škropilnica bilo bi dobro, kada bi se u svakoj občini postavilo jednoga ili dva nadziratelja.

Dr. M. Trinastić: Tomu se je već providilo u glavnoj skupštini 4. maja 1893. Onda je bio zaključen sljedeći pravilnik ili red:

1. U svakom kraju gdje ima više članova i koja štrcaljka, biti će opredijeljen jedan ili dva povjerenika, koji će te štrcaljke držati i čuvati je članovom: na prabu onim redom, kojim su prijavili.

2. Ne bude li koji član htio rabiti štrcaljku kad bude na njega red došao, dat će ju se drugomu.

3. Nitko ne smije držati štrcaljku kod sebe više nego li mu je neobhodno potrebito i mora ju uporabiti čim prije.

4. Čim mu jednom odrabi, ne smije ju dati drugomu bez dopusta povjerenikova, nego ju mora ovomu uručiti.

5. Samo zadržni članovi imaju pravo posluživati se zadržnim štrecaljki.

6. Tko bude štrcaljku rabio, morat će ju odmah iza svake uporabe dobro oprati, da se ne pokvari.

7. Na povjerenika će se članovi obraćati i za modru galicu i samo njemu će ju se uručiti za sve članove u njegovom kraju.

8. Svaki prestupak ovih pravila biti će kažnjen globom od for. 1—5, koja će poći na korist društva.

9. Globu će odmjeriti odbor i utjerati kako i članarinu.

Da bude reda, dosta će biti uporabiti ovaj red, koji je možda danas potrebitiji nego li je bio onda i biti će škrb budućeg odbora, da ga provede.

Pošto se nitko više ne javi, predsjednik stavi na glasovanje proračun predložen po odboru. Bude ogromnom većinom prihvaćen.

Tim su pali predlozi Funderle i Pavletića. Bio je prihvaćen i predlog Kručićev.

K točki 5. Prodlozi, upiti i zaključci.

Predsjednik Jakov Drašćić: Gospodo za drugari, jeste čuli iz izvješća, kako se je odbor zauzeo, da nam se pošalje putujućeg učitelja poljodjelstva, a čuli ste također, što je njegova preuzvišenost gosp. namjestnik odgovorio našem glavaru.

Bude li jedánput poteo putujući učitelj obilaziti naša sela i budemo li mi razumili njega a on nas, imati ćemo bez sumnje prilicne koristi od njegova pouka, ali to nam neće biti nikako dosta. Znamo svi, da se kmet ne daje tako lahko nagovoriti prostim poukom i savjeti, već hoće, da ga se osvjedoči činom. Jedan razumni gospodar, koji svoja polja teži i blago goji onako, kako se mora danas težiti i gojiti, vriedi za svoj kraj više nego svi putujući učitelji. Da dodjemo do takovih gospodara, hoće nam se škola i to gospodarska škola, koju bi mogli polaziti odrasli mladići, koji su svršili pučku školu.

Mi, koji smo hrvatskoga i slovenskoga jezika u Istri, takove škole nemamo i za to ne možemo pravo napredovati. Ako budemo mi šutili, ako ne budemo nikad takove škole pitali, teško da je budemo ni dobili.

Ja mislim, da pošto smo mi na medji medju Slovenci i Hrvati, pošto se kod nas, malom iznimkom svi gospodarstvom bave, pošto je u nas sgodan kraj i za vinarstvo i za voćarstvo i za livadarstvo i za šumarstvo i za uzgoj blaga, pa ako se hoće i za košararstvo, da bi ovdje bio najzgodniji kraj u cijeloj Istri.

Za to predlažem, da se danas zaključi potrebu takove škole u Istri i da se naloži odboru, neka podnese molbu na vladu za ustrojenje iste, iztičuć shodnost Buzeta.

Ovaj predlog bude jednoglasno prihvaćen.

Na to zamoli rieć Fran Flego i reće:

Do dvie godine izteći će pogodba, što ju ima naša država sa Italijom, pogodba, koja je nanesa našoj pokrajini i svim vinogradnim pokrajinama Austro-Ugarske neizmjerne štode. Tom se je pogodbom sa onom nesretnom klauzulom otvorio ulaz talijanskome vinu u naše zemlje. Jer je mnogo jeftinije od našega i jer je jače, te se može s njim svako vino krizati, popoplavilo je sva naša tržišta i iztisnulo naše domaće vino, tako da smo morali naše držati u konobah dugo i dugo, te ga napokon prodati za cieniu, za koju ne bi bilo vriedno ni vinovu lozu gojiti. Kad bi tako imalo napred poći, onda bi za nas bolje bilo, da se ne brienemo za ameriškansku lozu, da ne trošimo za žveplo i za modru galicu, da se ne trudimo badava, nego da odmah izkopamo sve trte i da svoje vinograde premetnemo u pašnjake i sjenokoše. Djetelina bi nam tada više koristila nego loze. Ne bi se onda u septembru i oktobru razliegao sa naših zelenih goricah veseli piev naših trgčaća i trgčaćica, nego nuki glas naših volova i žalostan piev naših pastira.

Do tako žalostne slike, ne smije doći i država, koja mari za svoje državljane, država, koja svojim državljanom ne podržava žile života, već jih materijalno podjačava, ako ne za drugo, a to barem za to, da joj uzmožnu poreze plaćati, država, koja mari, da ima jak i moćan kmetski stalis, na kojemu sve počiva, ta država ne smije dopustiti, da se tudji kmetovi tuste i tove na štetu njezinih kmetova, ta država ne će iza onako, gorka izkustva, više primiti u svoje trgovačke pogodbe klauzule, kakova je ona, koja se nalazi u današnjoj pogodbi sa Italijom.

Pošto se ta pogodba ima do dvie godine promieniti, to je dobro, da se, mi već sada pridružimo svim onim iz Furlanije, iz Dalmacije, iz Istre, iz Ugarske i drugih zemalja, te da uzdignemo svoj glas proti obstojećoj klauzuli i podnesemo molbu na vladu, da izključi iz buduće pogodbe sa Italijom klauzulu o vinu.

Za to ja predlažem, da primite sljedeći zaključak.

Umoljava se visoku vladu, da prigodom obnove trgovačkog ugovora sa Italijom ne primi više obstojeću klauzulu o uvozu vina i da udari na uvoz talijanskog vina visoku carinu.

Odbor neka tu molbu podnese visokoj vladi.

Dr. M. Trinastić zadobiv rieć, prozbori:

Mnogi od vas gospodo, i znajući, da je ta nesretna klauzula za nas veliko zlo, će se ipak pitati: pa što je ta klauzula?

Kako čovjek sa čovjekom, tako i država sa državom sklapa pogodbe. Te pogodbe mogu biti razna sadržaja, mogu imati predmetom n. pr. medjusobnu obranu proti navali treće države, obranu proti zločinu, uredbu medjaša itd., a mogu imati i predmetom medjusobni promet i trgovinu. Takova je pogodba, koju je sklopila dne 7. decembra 1887. naša država sa Italijom.

Do one godine moglo se je uvažati naše vino u Italiju uz carinu ili dajci od lira 577 po hektolitru. Onom pogodbom bila je ta carina ištii dajci povišen na lira 20, ali ujedno je bilo ugovoreno u zaključenom zapisniku, dodanom onoj pogodbi, da, ako bi kadgod Italija snizila dajci na lira 577 po hektolitru za vino što se iz vana uvažava u Italiju, onda bi to imalo vriediti i za Austriju, a Austrija se za taj slučaj obvezuje, pripuštati uvoz talijanskoga vina uz dajci od for. 320 pa hektolitru.

To vam je, vidite ta osudna klauzula ili točka ugovora.

Italija je tu vrlo lukavo postupala i dovela je na tanak led naše diplomate. Ova je računala, ako mi tko zatvori današnja tržišta mojega vina, imam uvijek u rukama ključ, koji će mi otvoriti austrijska tržišta.

Naša gospoda u pokrajini nisu se ni malo zauzela, da odstrane od pokrajine zlo, koje nam je tom klauzulom prietilo.

Govorilo se, da je nekada bila carina talijanskog vina po for. 320, pa je ipak bio veći izvoz istarskog vina u Italiju, nego li uvoz talijanskoga vina u Austriju, tako da će biti i onda, kad se bude Italija poslužila klauzulom.

Žalibože sbilo se je sve naobratno!

Godine 1891 ohladnili su odnošaji medju Francuzkom i medju Italijom, te je ona zatvorila talijanskome vinu ulaz u svoje zemlje. Italija je imala vina i odviše pak da joj ga nije izliti po tlu, spomenula se klauzule u pogodbi sa Austrijom, snizila dne 6. decembra 1891. carinu za uvoz inozemnog vina na lira 577 po hektolitru i tim omogućila uvoz svojega vina u naše zemlje uz dajci od for. 320 po hektolitru.

Tada se je sve talijansko vino izlilo u Austriju i poplavilo tržišta, gdje se je prodavalo naše vino.

U godinah 1890 i 1891 mnogo se je našega vina uvozilo u Hrvatsku i u Ugarsku. Spominjete se svi, kako su onda dolazili k nama trgovci iz onih zemalja i plaćali nam vino po for. 20—24 hektolitar.

Godine 1892 počelo je sve više nestajati trgovaca, a vinu ciena padati, tako da smo ga mukom mogli prodati i po 12—14 for. hektolitar.

Drugacije nije moglo ni biti. Promislite, godine 1890 bilo je iz Italije uvezeno u Ugarsku i Hrvatsku samo 1452 kvintala vina, godine 1891 joj je bio dostatan niti mjesec dana niže carine i već ga je uvezla 11.362 kvintala, a u godini 1892 je taj broj poskočio već na kvintala 283.140, a godine 1893 pak na kvintala 632.938. Tako je ta broj rasao, dok nije godine 1898 dopro do 917.579 kvintala. Nasuprot iz ciele Austrije bilo je uvoženo u Ugarsku te godine samo 292.070 hektolitara.

Iste godine uvezlo se iz Italije u Trst 485.979 kvintala vina, a iz Istre i Dalmacije samo 149.621 hektolitara, dakle skoro jednu petinu svega.

Tolika množina talijanskoga vina ne samo, da je potisnula u kraj austrijsko vino, nego mu je i cieniu umanjila. Škoda, koju su tim naše zemlje pretrpile,

računa se na milijune i na milijune svake godine. Za to nije čudo, što se danas svi miču, da izposlušaju od vlade, neka u pogodbi, što će ju do godine ili dvie sklopiti sa Italijom, udari što veću carinu na uvoz talijanskoga vina i da ne pristupi više one kobne klauzule. Jedino su tršćanski trgovci, koji kroz svoju trgovačku komoru pitaju, da bude i napred ta klauzula uzdržana. Bog će dati, te će ostati osamljeni.

Mi moramo i hoćemo se pridružiti svim onim, koji pitaju obranu našega vinogradarstva i odstranjenje klauzule. Ako svi znaci ne varaju i vlada ima tu nakanu, ali mi ipak nasmijemo šutiti, mi moramo dignuti naš slab glas, te prihvatiti predlog gosp. Frana Flega.

Bude li jednom klauzula odstranjena, naše će vino doći opet do svoje prijašnje vrijednosti i hoće zauzeti staro mjesto.

Ali ako ćemo, da to mjesto opet stećemo i da ga uzdržimo, okanimo se terana. On se je prezivio i nije za trgovinu. Gopimo radje lozu bijeloga vina. To vino najviše u Kranjskoj i u Transalpaniji, gdje njim rabi najviše za križanje svojega vina. Pak i tim bijelim vinom treba da drugače postupamo, ako hoćemo, da nam ga trgovac kupi. Ne smijemo ga puštati na kominah ili dropah, dok svrši vrenje. Vidili ste, kako postupa i radi tu na Fontani trgovac Anton Cerovac. On sa strojem obire sa grozda jagode i masti samo jagode, a grozd haći ča.

Ako ne možete činiti tako, a vi činite po priličnosti tako i dobiti ćete vino, koje će naći brzo kupca. Naravski je stvar, da ni tu ne može Bog zna što stvoriti čovjek jedina, osamljen, koji priredi iz svoga možda 10—20—30, pa ako hoćete i 50 hektolitara vina. I u priredjivanju vina, ako ćemo napredovati, moramo se primiti udruživanja.

Vinarskom društvom koraknuti hoćemo napried i u tehničkom i u trgovačkom pogledu.

I danas se kod nas događa, osobito u slabih godinah, da se dva kmeta, kojim je malo loza urodila, sdruže pa sprave skupa svoje grozdje i prirede jedno vino, jer znaju, da svaki za se bi malo uradili. Kako čine ta dvojica, neka učini 20—50—100 posjednika, neka svi najmu dobru konobu u zgodnu mjestu, neka onamo snesu sve svoje grozdje, neka ondje po svih pravilih vinarstva prirede svoje vino — a to može 50—100 posjednika skupa mnogo laglje i jeftinije nego jedan sam ili svatko za se — i vidit ćete, da neće vino čekati dugo na trgovca.

Ovaj radje idje najprije onamo, gdje znade da će naći prave, čiste kapljice u velikoj množini, nego li da luta od sela do sela, od konobe do konobe, kušajući negdje 2, negdje 5, negdje 10 a negdje 20 hektolitara vina. Posjednici, koji se sprave u takovo društvo, nisu ni prisiljeni, da prodaju vino prvomu trgovcu, koji njim ponudi ikoliko povoljnu cieniu, jer ako njim treba nešto novaca lahko će od samoga društva ili od svoje posujilnice primiti na svoje vino primjereni predjumi ili posudu, koju će izplatiti kad bude prodano vino i podijeljen dobitak.

Ali opet, da se dodje i do razumna sgotovljavanja vina i do takovih društva, treba da država obezbiedi vinogradare, t. j. da njim pruži mogućnost imati od ovoga truda primjeren čisti dobitak. Toga ona neće nikada i nikako postići, dok bude obstojalo onako nizki daci za uvoz talijanskog vina. Zato recimo: prije sviga klauzulom proči Preporučam da glasujete svi za predlog gosp. Flega.

Pošto se nitko više ne javi za rječ, predsjednik stavi na glasovanje predlog g. Frana Flega i bude jednoglasno i oduševljenjem prihvaćen.

K točki 6. Izbor novoga odbora do konca godine 1902.

Predsjednik: Po zakonu i po § 6. pravila naše zadruge ima se svakih trih godina birati novi odbor. Zadanji put se je birao 15. aprila 1897 do konca 1899. Danas imamo birati odbor, koji će ravnati zadrugom do konca godine 1902. Ima se izabrati osam odbornika, a ovi pak između sebe odaberu predsjednika, podpredsjednika, tajnika i blagajnika. Naša pravila ne određuju, da li se ima glasovati ustmeno ili pismeno. Glavnoj skupštini stoji zato na volju, da odluči način.

Molim, da se slavnja skupština u tom izrazi.

Anton Ossa: Ja predlažem, da se glasuje ustmeno i to da se odaberu isti odbor, najme: gg. Ivan Buždon, Jakov Draščić, Anton Flego, Frana Flego, Anton Klarič, Petar Pavletić p. Petra, dr. M. Trinajstić i Ivan Žigante.

Predsjednik: Je li ima tko kakov drugi predlog? Pošto se nitko ne javlja, stavljam na glasovanje predlog A. Ossa. Tko je za nj, neka digne ruku.

Primljen jednoglasno.

K točki 7. Ždriebanje dobitka raznih voćaka, orudja i imena dvojice, koju će se doživotno ućlaniti družbi Sv. Jeronima.

Kao članovi družbe Sv. Jeronima izždriebani su: Abondanza Abondij iz Račja.

Prodan Petar p. Benedikta iz Peničići-Svi Sveti.

Dobili su svaki po jedan nož za ciepanje američanskih loza:

1. Pavletić Ivan Marija p. Antona — Ciričez.
2. Rašpolić Ivan p. Frana — Podbreg.
3. Sanković Mate — Dane.
4. Draščić Andre p. Antona — Sv. Martin.
5. Flego Mate p. Antona — Praščari.
6. Flego Anton p. Mate — Štrped.
7. Krutič Petar Grgorinčić — Ciričez.
8. Draščić Petar Žvance — Sv. Martin.
9. Draščić Jakov p. Jakova — Sv. Martin.
10. Agapito Andre p. Benedikta — Vrh.

K tomu je još 85 članova dobilo svaki po 10 voćaka.

Dok su se žrebali zgoditeci, povukao se odbor u drugu sobu, da se konstituiru, te je na koncu priobćio g. J. Draščić, da su bili izabrani predsjednikom on, podpredsjednikom Anton Klarič, tajnikom dr. M. Trinajstić, a blagajnikom Fran Flego.

Predsjednik još javi članovom, da će Ivan Klarič podučavati na troškove zadruge u ciepljenu američanskih loza dne 2. i 3. marca u Buzetu, dne 5. i 6. marca u Sovinjaku, dne 7. i 8. u Vrh, dne 9. i 10. u Draguču i dne 12. i 13. u Roču.

Od 31. marca do 4. aprila biti će ovuda obrezac ili klastrioc voćaka ili žira g. Zamarin, a od 16. do 19. aprila biti će opet ovdje obrezac ili klastrioc maslina ili uljika. Gdje će ova dva raditi i učiti kako se imaju obrezavati voćke i uljike oglasiti će vam se u svojedobno.

Preporuča vam se, da se mnogobrojno koristite poukom ove trojice, jer će vam to biti od velike koristi.

Ovim smo iscrpili naš dnevni red i ja zaključujem današnju skupštinu tvrdim obećanjem, da će odbor i napred raditi za boljak svih nas čim više bude mogao i znao.

Dao Bog, da bi se na budućoj redovitoj skupštini sastali zadovoljniji plodom našega ovogodišnjega rada i truda.

Bila su 2 sata poslije podne, kad je ova skupština zaključena.

Predsjednik: Jakov Draščić.
Blagajnik: Fran Flego.
Tajnik: Dr. M. Trinajstić.
Zapisničar: Josip Perčić.

Narodno gospodarstvo.

Kako se puna bačva zacjeljuje ako teče. Obično teču one pune bačve, koje su dugo stале prazne, i usljed toga su se prekomerilo razsušile. Vrlo često teču bačve na smolici, ili između dviju duga na dnu, ako nisu dobro sljubljene, ili na ulor dna, ako su obruč i na glavi popustili, ili na ulor, ako razadnjena bačva nije bila opet dobro zadnjena.

Ovakva se mjesta začepuju ili zaciele pomoću pamuka, kojeg se siljkom noža malo a malo utjera u mjesto odkud bačva curi. Kad bačva usljed utjerana pamuka prestane teći, onda se dobro otare i posuši pa namaže izgnječenim lojem. Za mazanja lojem valja paziti, da se loj dobro uhvati drva i pamuka i izpuni sve praznine.

Ako sud jače teče radi veće pukotine, onda se može pomoći portland cementom; u tu svrhu suhi cement razmaže se ostricom noža po pukotini iz koje teče bačva, a kako portland cement brzo otvrdne, začepi pa da je i jači otvor. Ako je ipak snaga, kojoga teče vino, takova da neđa da se cement prilipci, onda je najbolje zakrenuti bačvom sa mjestom gdje teče prama gori, pa onda zasuti pukotinu portland cementom, i razmazati cement ostricom od noža. Bnd portland cement u vlazi odmah otvrdne, na koncu začepi posve luknju, pa se bačva može ispraviti, kako što je prije stala, a da na dotičnom mjestu neće više proteći.

Ako se sud nemože zakrenuti pukotinom prama gori, onda se začepi dotična luknja prije pamukom, pa se onda pamuk izmaže portland cementom, kojeg se je čas prije pomoću vode umjesilo u testo.

Ako sud teče na luknju od crvotočine, onda se nositi komad drva i zabije se u dotičnu luknju.

Poslo portland cement na zraku upije vlage i izgubi svu svoju snagu, valja ga do porabe čuvati u drvenoj posudi dobro zatvorenoj, ali pak u dobro začepjenoj staklenici.

Proti pipiti (jezičce) kod kokoših. — Pipiti kod kokoših daje se izliječiti,

bez da se jezik oguli ili da odpadne, ako se kokoši smjeste na suhom mjestu, čim se opazi, da se je holest pojavila, te ako ih se kroz to vrijeme hrani mekom i sočnom hranom, n. p. kruhom i mliekom, i ako se usta i žvalo svaki dan izperu dva postotnom raztopinom karbola, ili u neštašici ove, dobrom vinskome kvasinom (octom). U isto doba, daje se kokošama, radi razhladjenja, malo masla ili sula. Ovakovim postupkom u 2 ili 3 dana izliče se kokoši od pipite, te opet nesu i jedu redovito.

Umjerenost u jelu i piću. Najviše ljudi griješe proti umjerenosti, koje se vrlo riedki drže. Jedan daje previše, drugi premalo ili neredovito, treći se pre-konjerno podaje žestokom piću; a opet drugi ne znaju, kako valja jesti, jedu vruća jela i piju nuzla pića. Te su zle navike razširene u svih slojevih društva i u svakoj životnoj dobi. Najčešće nastaju bolesti od tuda, što čovjek nešto pije ili jede, što ne može probaviti. Ako se uzimaju ovakve težko probavljive stvari, čovjek može najlakše da si pokvari i najzdravije probavne organe. Svakomu su teško probavljiva jela ona, koja se loše zubi prokusaju, u obće jela, koja su nepristupna sokovom želudca. Ovarno spadaju nekuhana jaja, od kojih nije izlučen bjelanjak; ovaj se kod nekubana jajeta u želudcu savije u klupko, u koje može tek polako podrići želudacni sok. Tvrdi jaja, dobro prokusana, lako se probavljaju. Osobito je štetna zdravlju navada, da se uzimaju vruća jela. Kožica želudca vrlo je osjetljiva, i lako progutne vruć zalogaj, može da si opeče želudca, a od toga nastaje opekлина i životu pogibljiva bolest. Veće se zlorabave događaju sa mriodijem, koje su osobito djeci škodljive. Tko dulje vrijeme previše ili prejaku kavu pije, dobiva stezanje srca, a zene prekomjernim uživanjem kave redovno dobivaju bljedicu. Uvlači li se kod pušenja dim, može se lako dobiti želudacna bolest, a uvlači li se u pluća, dobiva se plućni katar.

Vetašica (plesan). — Jedna od običnih mana vina jeste, da vino postane vetašno, usljed toga, što je bila pljesnava bačva ili čep od bačve. Lieči se vetašno vino, ako se u njega metne ugljena od bjelogorice (listnatog drvca). U tu svrhu uzme se

500—1000 grama komadića drvenog ugljena, velikih kao lešnjak sasvim bez prašine, pa se metnu u litru vina a onda sve kroz gornji čep u bačvu, u kojoj je pljesnivo vino. Drveni ugljen ostane u bačvi 6—8 čudana kroz koje vrijeme upije sav vonj (duh) od pljesni, što ga vino imalo. Ona se još vino pretoči u čistu dobru osumporanu bačvu.

Priredjvanje kvasine (octa) na malo. Za uspješno priredjivanje kvasine ili octa na malo, hoće se prilično topla mjesto. Ako konoba, u kojoj se ima pravi kvasina, nije dosti topla ili se neda ugrijati pomoću peći, valja praviti kvasinu u kuhinji ili u jednoj drugoj sobi, koju se pomoću peći može lako ugrijati.

Drop i vino, ne odveć žestoko, najbolja su sredstva za praviti kvasinu na malo. U tu svrhu odaberu se dva mala badjajca (čabur) i izpune se dobrim i zdravim dropom; tad se namjeste jedan povrh drugoga, tako, da tekućina, koja se lieva u gornji badanj, bude mogla teći u donji badanj. Na gornji badanj, koji se podstavi nad donji badanj, valja napraviti nekoliko luknja na stranah, da zrak bude imao pristupa do dropa i tekućine, koja kroz drop prolazi.

Na svaki badanj pri dnu postavi se otočna čiev. Onda se gornji badanj napuni vinom do polovice ili do trećine, pa se otočna čiev na dnu naravna tako, da vino otiče na kaplje na drop donjieg badnja. Dapače, da vino, koje se ciedi iz gornjeg badnja u donji, dolazi više u dotičnoj zrakom, može se povrh dropa donjieg badnja razstrijeti komad krpe.

Kad se je sva tekućina iz gornjeg badnja izcedila u donji, onda se očiši sva tekućina i ulije opet u gornji badanj, i pusti, da se na kaplje ciedi na drop donjieg badnja.

Ovo radnju prelievanja tekućine iz donjieg u gornji badanj valja opovotati do 3 puta, dok se vino sasvim uzglji. Onda se izloži dvie trećine, a dolije se novog vina, da se ovim postupkom uzglji.

Ovim postupkom dobije se izvrstan ocat, ako je vino, koje se rabi za pravljenje octa zdravo, i ako je zdrav drop i čisto

posudje u kojem se pravi kvasina. Od pljesniva i pokvarena vina ili pljesniva dropa nemože se dobiti dobra kvasina.

Ako je kvasina, koja se napravi, mutna može se izbitriti pjelanceom od jajeta na isti način, kako se bistri mutno vino.

G. P.

Liek za frišku ranu kad se posječete, udarite, te krv teče. Času dobre kvasine od cieloga vina i žaku soli razmuti se, da se sol raztopi, pak kvasi krpu i meći često na ranu, tako rana da bude uvijek mokra. Kada ne stane soli i kvasine, opet na isti način priredi kvasine i soli.

Težaci! Kušajte ove liekarije i liečite se s njima, naći ćete veliku korist sebi.

Liek koga ulvati žestoki kašalj tako, da mu ne da mira ni u danu ni u noći. Uzvari litar vode, razgrij gostir (hocun) kod vatre i ulij na lievak brzo onu vodu uzvarenu i dvie žlice trmetine. Bolesnik nek teče u postelju i pokrije se rohom do vrh glave, onda neka počez u se onu paru iz botilje, dok je god teče.

Tako je činio jedan poslužnik sa brzojavu i Grzo Ivančević u Makarskoj god. 1874 i odna sa jednom botiljom ozdravili su.

Liek kad se čovjek satara s konja, ili ču tko napredja kamenom, pak za kašanje nemilo protiskuje. Uzme se vrbe mlada ogranka i očisti se od crne kore, pak se istezne na trieske dvie dobre pregršti i pregršti luča mesna dobra, uteši a tako i jasna oguljena od crne kore jednu pregršt. To sve sakupi zajedno i postavi u sud čist pak ulij biela zdrava vina litru, a litru ulja od maslina zdrava, metni uzavriti; čavaj, da ne pokupi; skini na tihu zeravu, nek vrije, dok ne uzavri vino sve ako je moguće, onda se priredi oni vvarak u bocu i pije se na steser svako jutro jednu malu čikaru dok teče.

To je pro, kada se je satara u Bukovici liekar Ivančević uzrad 20 godina, a to mu je priredio pok. Tome Brkić kod Obrova.

Koji to i tako priredjivao za svakoga komu je trebalo za 100 godina. Lani je umro.

P. L.